

Gezinshereniging in België, de mythe ontcijferd

Gezinshereniging in België, de mythe ontcijferd

Ina Lodewyckx
Johan Wets
Promotor: Chris Timmerman

COLOFON

Reeks: Gezinshereniging

Gezinshereniging in België, de mythe ontcijferd

Cette publication est également disponible en français sous le titre:
Le regroupement familial en Belgique: les chiffres derrière le mythe

Een uitgave van de Koning Boudewijnstichting, Brederodestraat 21 te 1000 Brussel

AUTEURS

Ina Lodewyckx, Centrum voor Migratie en Interculturele Studies (CeMIS) –
Universiteit Antwerpen

Chris Timmerman, Centrum voor Migratie en Interculturele Studies (CeMIS) –
Universiteit Antwerpen – Promotor

Johan Wets, Hoger Instituut voor de Arbeid – K.U.Leuven

VERTALING

Lieve De Meyer

COÖRDINATIE VOOR DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING

Françoise Pissart, directeur

Stefanie Biesmans, projectmedewerker

Fabrice de Kerchove, projectverantwoordelijke

Karoline Impens, assistente

GRAFISCH CONCEPT VORMGEVING PRINT ON DEMAND

PuPiL

Jean-Pierre Marsily

Manufast-ABP vzw, een bedrijf voor aangepaste arbeid

Deze uitgave kan gratis worden gedownload van onze website www.kbs-frb.be

Een afdruk van deze elektronische uitgave kan (gratis) besteld worden:
on line via www.kbs-frb.be, per e-mail naar publi@kbs-frb.be of telefonisch
bij het contactcentrum van de Koning Boudewijnstichting, tel +32-70-233-728,
fax +32-70-233-727

WETTELIJK DEPOT: ISBN-13: EAN: BESTELNUMMER:

D/2893/2011/02

978-90-5130-721-4

9789051307214

2041

Januari 2011

Met de steun van de Nationale Loterij

INHOUD

Woord vooraf	5
Samenvatting	7
Résumé	9
Executive summary	11
Inleiding	13
Methodologie	15
Kwantitatieve dataverzameling	15
Verblijfsvergunningen	16
Steekproef uit het Datawarehouse Arbeidsmarkt van de kruispuntbank Sociale Zekerheid	17
Samengevat	18
Legende van de nationaliteitsclusters	19
Resultaten	21
Deel 1: Verblijfsvergunningen afgeleverd in 2008	21
1.1 Redenen	21
1.2 Overzicht naar regio van herkomst	22
1.3 Relatie tussen de begunstigde en de persoon met wie de hereniging wordt aangegaan	24
1.4 Samengevat	27
Deel 2: Analyse van cijfergegevens over volgmigranten en hun partners	28
2.1 Regio van herkomst en vestigingsplaats in België	28
2.2 Demografische schets	30
2.2.1 Volgmigratie, een vrouwelijk fenomeen?	31
2.2.2 Leeftijd	32
2.3 Gezinssituatie	37
2.4 Economisch profiel van volgmigranten en hun partners	41
2.4.1 Toegang tot de arbeidsmarkt	41
2.4.2 Sectoren van tewerkstelling voor de personen in loondienst	43
2.5 Positie op de arbeidsmarkt van residenten, partners van volgmigranten	47
2.6 Samengevat	48
Besluit	49
Referenties	51

Afkortingen

ADWA	Algemene Directie Werkgelegenheid en Arbeidsmarkt
AP	Azië en de Pacific
CA	West en Centraal Azië
CeMIS	Centrum voor Migratie en Interculturele Studies
EU15	De vijftien (15) lidstaten van de Europese Unie in 1995
G/S MK	Gehuwd/samenwonend met kinderen
G/S ZK	Gehuwd/samenwonend zonder kinderen
HIC	Hogere inkomenslanden
HIVA	Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving
KBS	Koning Boudewijnstichting
KSZ	Kruispuntbank Sociale Zekerheid
LAC	Latijns-Amerika en de Caraïben
LIPRO	LIfestyle PROjections
MONA	Midden Oosten en Noord-Afrika
OE	Oost-Europa
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en invaliditeitsverzekering
SSA	Subsahara Afrika
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling
UA	Universiteit Antwerpen

WOORD VOORAF

Sinds 2001 is de Koning Boudewijnstichting actief op het vlak van migratie en integratie. Een van haar voornaamste doelstellingen binnen dit actiedomein, is een kader scheppen voor een geïnformeerd debat rond actuele vraagstukken. De keuze van deze vraagstukken gebeurt in samenspraak met betrokken actoren. In dat verband werd gezinshereniging naar voor geschoven als een vraagstuk dat in de komende jaren bijzondere aandacht verdient, zowel in ons land als op Europees niveau.

Gezinshereniging is geen nieuw fenomeen. Sinds de eerste immigratie van arbeidskrachten naar België, werden maatregelen genomen ter bevordering van gezinshereniging om de demografische stilstand een halt toe te roepen en om arbeidsmigranten aan te moedigen in ons land te blijven werken. Sindsdien, en ondanks de arbeidsmigratiestop van 1974, is gezinshereniging veruit de omvangrijkste vorm van legale migratie geworden in België en in bijna alle Europese landen, zelfs al werden de voorwaarden die aan migranten en hun familie werden opgelegd aangescherpt.

De Stichting vond het dan ook een waardevol idee om in 2010 een dialoogproject op te starten rond deze migratievorm. Dit met de bedoeling om de kennis over gezinshereniging uit te breiden en om een stand van zaken op te maken van de uitdagingen die zich stellen op wettelijk, administratief en socio-economisch vlak. Daartoe werden een honderdtal terreinexperts en betrokkenen zelf samengebracht in een aaneenschakeling van meer dan tien focusgroepen om gezinshereniging telkens vanuit een specifieke invalshoek en een bepaald standpunt te analyseren. Uit deze ontmoetingen kwam een bijzonder rijk geheel aan gezamenlijke vaststellingen en aanbevelingen naar boven. De resultaten van dit participatief proces zullen nog vóór de zomer van 2011 in het kader van deze reeks publicaties over gezinshereniging verschijnen.

Om het debat intussen beter te kaderen en de vaststellingen te objectiveren, liet de Stichting ook enkele wetenschappelijke onderzoeken uitvoeren. Onderhavig onderzoek werd door Ina Lodewijckx en Johan Wets van het Centrum voor Migratie en Interculturele Studies (CeMIS) aan de Universiteit Antwerpen uitgevoerd. Het tracht op basis van kwantitatieve gegevens een beeld te schetsen van de instroom van huwelijksmigranten naar België alsook het socio-economisch profiel van de betrokkenen.

In het onderzoek "Gezinshereniging op de kruising tussen het Europees en het Belgisch Recht" neemt de Université Libre de Bruxelles (ULB) het heersende wettelijk kader en de juridische voorschriften die gelden op het gebied van gezinshereniging op Europees en Belgisch niveau onder de loep.

De Koning Boudewijnstichting bedankt niet alleen de auteurs van deze studies, maar ook de terreinexperts die aan dit dialoogproject deelnamen evenals de personen die het proces begeleidden. De Stichting hoopt dat ze met deze interactieve en multidisciplinaire aanpak een betekenisvolle bijdrage kan leveren aan het debat over gezinshereniging, een complex en centraal vraagstuk in de migratiepolitiek van dit land.

Koning Boudewijnstichting,
Januari 2011

SAMENVATTING

Een maatschappelijk fenomeen in cijfers vatten is vaak weinig voor de hand liggend. En dat geldt zeker voor gezinshereniging. Huwelijkspartners of gezinsleden die Belgen of personen van buitenlandse afkomst die wettelijk in België verblijven willen vervoegen, worden bijvoorbeeld op verschillende niveaus en via verschillende databestanden geregistreerd. Om een correct statistisch beeld te schetsen van gezinshereniging in ons land - het opzet van deze publicatie - werd voor dit onderzoek dan ook gebruik gemaakt van verschillende administratieve databestanden zoals de visagegegevens, het aantal uitgereikte verblijfsvergunningen, de Kruispuntbank Sociale Zekerheid en het Rijksregister. Op basis daarvan hebben de onderzoekers een aantal belangrijke trends kunnen ontwaren van de instroom van huwelijksmigranten naar België alsook het socio-economisch profiel van de betrokkenen.

De cijfermatige analyse toont aan dat er een jaarlijkse stijging is van het aantal gezinsherenigingen, waarvan het merendeel gebeurt met een partner (resident) uit de Europese Unie. Vermoedelijk gaat het bij Turken en Marokkanen om genaturaliseerde Belgen of tweede- en derde generatie personen die in ons land geboren zijn, maar afkomstig zijn uit Turkije en Marokko. Studies over Marokkaanse en Turkse gezinshereniging wijzen er immers op dat huwelijksmigratie met Marokkaanse of Turkse personen, etnisch homogeen is. Tussen 2001 en 2005 groeide het aantal volgmigranten met 24%. Op basis van de cijfers van 2005 stellen de onderzoekers volgende verdeling van de volgmigranten over de regio's vast; ongeveer een derde (34%) van de volgmigranten vestigt zich in Brussel, een kwart (24%) in Wallonië en 41% in Vlaanderen.

In 2005 werd 60% van de uitgereikte verblijfsvergunningen gegeven op basis van familiale redenen. Het grootste aantal verblijfsvergunningen werd afgeleverd voor volgmigranten uit Marokko en Turkije. Binnen de familiale redenen is hereniging met de partner, ten opzichte van hereniging met de kinderen en de ouders, de belangrijkste reden. Dit wijst op een evolutie van volgmigratie naar gezinsvormende migratie, de belangrijkste vorm van gezinshereniging.

Het merendeel van de volgmigranten is jong en vrouwelijk. Bijna drie vierde is tussen de 20 en 39 jaar oud en in bijna 60% van de gevallen gaat het om vrouwen. Vanuit Marokko en Turkije is echter een vermannelijking waarneembaar ten opzichte van regio's zoals Oost-Europa. Bijna 80% van de volgmigranten woont samen met een partner. 1 op 5 daarentegen is alleenstaand binnen ongeveer 5 jaar na aankomst. 5% van de volgmigranten is gezinshoofd in eenoudergezinnen met kinderen. Ongeveer 80% van deze gezinnen heeft een vrouwelijk gezinshoofd. Dat wijst op de tendens dat vrouwen het hoederecht krijgen, ook indien ze als volgmigrant naar hier gekomen zijn.

Bijna de helft van de volgmigranten is niet aanwezig op de arbeidsmarkt en 6% is werkzoekende. Dit hoge percentage kan gedeeltelijk verklaard worden door hun recente aankomst in België waardoor ze misschien nog geen officiële stappen tot de arbeidsmarkt ondernomen hebben. We kunnen eveneens veronderstellen dat het hier voornamelijk (jonge) vrouwen betreft die na een (recente) zwangerschap thuis blijven. Verder onderzoek is echter nodig. Dit soort gegevens zouden immers ook kunnen leiden tot een betere toeleiding naar de arbeidsmarkt.

Voor de vrouwen stellen we een positieve evolutie vast ten aanzien van 2001. Toen was 75% van de vrouwen niet aanwezig op de arbeidsmarkt, tegenover 65% in 2008. Aan de kant van de residenten, werkt 49% in loondienst en is 23% werkzoekende. De werkloosheidsgraad ligt hoger bij de residenten die een partner uit Noord-Afrika (33%) en West & Centraal-Azië (32%) hebben dan residenten in relatie met een volgmigrant uit Sub Sahara Afrika, Latijns Amerika en de Caraïben en de hogere inkomenslanden.

Zoals eerder aangehaald bestaat er geen enkel databestand dat een volledig zicht geeft op de samenstelling van de populatie van gezinsherenigers in ons land. Elk onderzoek naar dit fenomeen tracht verschillende datasets te combineren. Hoewel de beide databestanden die werden gebruikt voor deze analyses dus elk slechts een deel van de puzzel vormen, kunnen we toch een betrouwbare inschatting geven van de belangrijkste tendensen op het vlak van gezinshereniging, zoals daar zijn de vervrouwelijking van de volgmigranten, het grote aantal alleenstaanden en de diversiteit aan posities op de arbeidsmarkt naargelang de regio van herkomst van de betrokkenen.

RÉSUMÉ

Chiffrer un phénomène sociétal n'a souvent rien d'évident. Et c'est certainement le cas en matière de regroupement familial. Des conjoints ou des parents désireux de rejoindre des Belges ou des personnes d'origine étrangère en séjour légal en Belgique sont notamment enregistrés à différents niveaux et dans différents fichiers de données. Pour dresser un tableau statistique correct du regroupement familial dans notre pays – l'objectif de cette publication – nous avons donc utilisé pour cette étude différents fichiers de données administratives, comme les données relatives aux visas, le nombre de permis de séjour délivrés, la Banque Carrefour de la sécurité sociale et le registre national. Sur cette base, les chercheurs ont pu découvrir un certain nombre de grandes tendances concernant l'afflux des conjoints migrants en Belgique, ainsi que le profil socio-économique des intéressés.

L'analyse chiffrée montre une augmentation annuelle du nombre de regroupements familiaux, la plupart impliquant un partenaire (résident) originaire de l'Union européenne. Dans le cas des Turcs et des Marocains, il s'agit vraisemblablement de Belges naturalisés ou de personnes de la seconde ou la troisième génération, nées dans notre pays mais d'origine turque et marocaine. Des études sur le regroupement familial marocain et turc révèlent en effet que la migration matrimoniale de personnes marocaines ou turques est ethniquement homogène. Le nombre de migrants regroupés a augmenté de 24% entre 2001 et 2005. Sur la base des chiffres de 2005, les chercheurs constatent ces derniers se répartissent de la manière suivante entre les régions: environ un tiers (34%) des conjoints migrants s'établit à Bruxelles, un quart (24%) en Wallonie et 41% en Flandre.

En 2005, 60% des permis de séjour délivrés l'ont été pour des raisons familiales. La majorité des permis de séjour ont été délivrés à des migrants regroupés originaires du Maroc et de la Turquie. Parmi les raisons familiales, le motif principal est la réunion avec un partenaire plutôt que la réunion avec les enfants et les parents. Ce qui indique une évolution d'une migration matrimoniale vers une migration visant la constitution d'une famille, la principale forme de regroupement familial.

La majorité des migrants regroupés sont jeunes et de sexe féminin. Près des trois quarts ont entre 20 et 39 ans, et il s'agit de femmes dans près de 60% des cas. Cependant, on observe une masculinisation en provenance du Maroc et de la Turquie par rapport à des régions telles que l'Europe de l'Est. Près de 80% des migrants regroupés cohabitent avec un partenaire. En revanche, dans les 5 ans environ de son arrivée, 1 migrant sur 5 ne vit plus avec son partenaire.. 5% des migrants regroupés sont chefs de familles monoparentales avec enfants. (une femme dans 80 % des cas). Ce qui reflète la tendance pour les femmes à bénéficier du droit de garde, y compris si elles sont arrivées chez nous en tant que conjointe migrante.

Près de la moitié des migrants regroupés ne sont pas présents sur le marché du travail et 6% sont demandeurs d'emploi. Ce pourcentage élevé peut s'expliquer en partie par leur arrivée récente en Belgique et par le fait qu'ils n'ont peut-être pas encore entrepris de démarches officielles pour s'intégrer sur le marché de l'emploi. On peut aussi supposer qu'il s'agit surtout de (jeunes) femmes qui restent à la maison après avoir (récemment) accouché. Une nouvelle étude est cependant nécessaire. En effet, de telles données pourraient déboucher sur un meilleur accompagnement vers le marché de l'emploi.

Pour ce qui est des femmes, nous constatons une évolution positive par rapport à 2001. À l'époque, 75% des femmes n'étaient pas présentes sur le marché du travail, contre 65% en 2008. Du côté des résidents, 49% travaillent comme salariés et 23% sont demandeurs d'emploi. Le taux de chômage est plus élevé chez les résidents ayant un partenaire originaire d'Afrique du Nord (33%) et d'Asie occidentale et centrale (32%) que chez les résidents en relation avec un migrant venu d'Afrique sub-saharienne, d'Amérique latine, des Caraïbes et des pays à hauts revenus.

Comme nous l'avons dit précédemment, il n'existe aucun fichier de données donnant une vue complète de la composition de la population des regroupants familiaux dans notre pays. Chaque étude dédiée à ce phénomène tente de combiner différents ensembles de données. Bien que chacun des deux fichiers de données qui ont été utilisés pour ces analyses ne forme qu'une partie du puzzle, nous pouvons malgré tout présenter une estimation fiable des grandes tendances dans le domaine du regroupement familial, notamment la féminisation des migrants regroupés, le grand nombre de personnes isolées et la diversité des situations sur le marché du travail en fonction de la région d'origine des intéressés.

EXECUTIVE SUMMARY

Trying to understand a social phenomenon through figures is not usually very easy – especially for something like family reunification. For instance, marriage partners or family members wishing to join Belgian citizens or individuals legally resident in Belgium are registered at various administrative levels and in various databases. The aim of this publication is to form an accurate statistical picture of family reunification in Belgium. To that end, this survey accessed a variety of administrative data, including visa data, the number of residence permits issued, the Central Social Security Database and the National Register. Using these resources, the researchers discovered a number of important trends regarding the influx of marriage migrants to Belgium as well as the socioeconomic profile of those involved.

An analysis of the data reveals a year-on-year increase in the number of family reunifications, most of which involve a partner who is from (or who resides in) the European Union. Among Turks and Moroccans, partners are likely to be naturalised Belgians or second- or third-generation Belgium-born individuals of Turkish or Moroccan origin. Studies on Moroccan and Turkish family reunification indicate that marriage migration involving Moroccans and Turks is ethnically endogamous. The number of follow-up migrants rose by 24% between 2001 and 2005. Based on the 2005 figures, the researchers found that follow-up migrants are distributed across the regions of Belgium as follows: 34% in Brussels, 24% in Wallonia and 41% in Flanders.

In 2005, 60% of residence permits were issued for family reasons. The largest number of residence permits was issued for follow-up migrants from Morocco and Turkey. The most important family reason is reunification with the partner, compared to reunification with children and parents. This reveals a shift from follow-up migration to family-formation migration, the most important form of family reunification.

Follow-up migrants tend to be young females. More specifically, nearly three quarters are between 20 and 39 years old and nearly 60% are women. However, a trend towards more men can be seen in migrants from Morocco and Turkey, compared to regions such as Eastern Europe. Nearly 80% of follow-up migrants live with a partner. On the contrary, 1 out of 5 is single within around 5 years after arriving while 5% of follow-up migrants are the head of single-parent families with children (a woman in around 80% of the cases). This indicates a trend whereby women obtain custody, even when they come to Belgium as a follow-up migrant.

Nearly half of follow-up migrants are not active on the labour market and 6% are looking for jobs. This high percentage can be explained in part by their recent arrival in Belgium, meaning they may not yet have taken any official steps to get a job. Another reason might be that these are (young) moth-

ers who stay at home after having delivered. However, additional research is needed. After all, these data could also help improve access to the labour market.

For women, we noted a positive trend compared to 2001. At that time, 75% of the women were not active on the labour market, compared to 65% in 2008. Among residents, 49% work in salaried employment, while 23% are unemployed. The unemployment rate is higher among residents who have a partner from North Africa (33%) and West & Central Asia (32%) than residents in relationships with a follow-up migrant from sub-Saharan Africa, Latin America, the Caribbean and high-income countries.

As mentioned above, there is no single database that gives a full overview of the composition of the population of family 'reunifiers' reunifications in Belgium. Every investigation into this phenomenon attempts to combine multiple datasets. Although, the two datasets used for these analyses are each just part of the puzzle, we can nevertheless give a more reliable estimate of the most important family reunification trends, such as the increase in women among follow-up migrants, the large number of unmarried individuals and the diversity of positions on the labour market depending on the region of origin of the individuals in question.

INLEIDING

Het toenemend aantal immigranten die in het kader van gezinshereniging naar ons land komen, maar ook de toename in varianten van deze vorm van migratie hebben het thema van gezinshereniging de laatste jaren naar de schijnwerpers van het beleid, de media en het onderzoek doen verplaatsen. Op zich is dit geen nieuw fenomeen, want in het kielzog van de arbeidsmigratie van vooral Turkse en Marokkaanse mannen, zijn we al enkele decennia bekend met de volgmigratie van de echtgenotes en kinderen van deze arbeidsmigranten. Sinds de arbeidsmigratiestop van 1974, is gezinshereniging veruit de omvangrijkste vorm van legale migratie naar België.

Gezinshereniging beoogt de (weder)samenstelling of de vorming van een gezin- of familie in het land van bestemming van immigranten. Binnen de gezinshereniging onderscheiden we verschillende types van migratie: migratie van kinderen die hun ouders volgen naar de bestemmingsregio, volgmigratie van echtgenotes, huwelijksmigratie en migratie van ouderen die hun kinderen vervoegen. Lange tijd vormde volgmigratie van de echtgenote en de kinderen de grootste groep. Recent is huwelijksmigratie, ook wel gezinsvormende migratie genoemd, de belangrijkste vorm van gezinshereniging. In eerste instantie gaat het hierbij om huwelijken tussen nakomelingen van eerste generatie personen van Turkse of Marokkaanse herkomst, maar ook bij autochtone Belgen zien we een stijging van het aantal huwelijken met een bruid(egom) uit het buitenland. In beide gevallen gaat het hoofdzakelijk om Belgen (van geboorte of via naturalisatie) die in het land van herkomst van de bruid(egom) huwen en wiens bruid(egom) naar ons land immigrereert of om Belgen die een buitenlandse partner naar ons land laten overkomen met het oog op een huwelijk of samenwonen.

Voorliggend rapport geeft een overzicht van recente cijfers over gezinshereniging en de positie op de arbeidsmarkt van volgmigranten in ons land. In een eerste deel wordt aan de hand van gegevens over verblijfsvergunningen afgeleverd in het jaar 2008 een beeld geschetst van het aandeel verblijfsvergunningen op basis van gezinshereniging binnen het totaal aantal verblijfsvergunningen. Deel twee vertrekt vanuit een steekproef uit de kruispuntbank Sociale Zekerheid en schetst het demografisch en economisch profiel van immigranten die in de periode 2000-2003 & 2005 in het kader van gezinshereniging naar België zijn gekomen. Deze profielschets omvat ook gegevens over hun partners.

In wat volgt spreken we over migranten wanneer het gaat over de persoon die naar ons land gemigreerd¹ is en over residenten (of partners van volgmigranten) wanneer we duiden op de persoon die in ons land woonachtig is en een (toekomstig) lid van zijn/haar familie heeft laten overkomen.

¹ Afwisselend kunnen de termen *immigranten*, *volgmigranten*, *(im)migranten* in het kader van *gezinshereniging* gebruikt worden.

METHODOLOGIE

Cijfergegevens over migratie kunnen een inzicht geven in de grootte van migratie, maar ook van de diversiteit naar regio van herkomst, van type (arbeids-, asiel-, volg- irreguliere, economische migratie, enzovoort) en van de evolutie in de tijd. Deze kennis kan nuttig zijn bij het beoordelen van de impact van de maatregelen die zijn genomen om de migratiestromen in (goede) banen te leiden (en ze in sommige gevallen te beperken) en bieden een basis voor het wijzigen van de regelgeving inzake immigratie in functie van vastgelegde politieke doelstellingen (Centrum, 2009). Maar ook andere actoren in het maatschappelijk veld die werken met personen met een immigratieachtergrond kunnen baat hebben bij deze informatie.

Kwantitatieve dataverzameling

Omwille van uiteenlopende redenen is het geen evidentie om op basis van administratieve databestanden een correct statistisch beeld te schetsen van de migratiestromen in het algemeen en van gezinshereniging in het bijzonder.

Registratie op basis van nationaliteit – door nationaliteitsverwerving en door de geboorten van tweede, derde en volgende generaties descendanten van immigranten neemt het aantal personen van allochtone herkomst die een Belgische nationaliteit hebben, geleidelijk toe. Bijgevolg worden deze personen in de statistieken en de administratieve databestanden als Belgen geregistreerd en zijn ze in de statistieken niet meer zichtbaar als ‘personen met een immigratieachtergrond’. In het kader van gezinshereniging of immigratie van ascendenten is het echter belangrijk voor ogen te houden dat ook personen die de Belgische nationaliteit hebben, huwen met een bruid of bruidegom uit het land van herkomst van hun ouders of grootouders én dat personen die de Belgische nationaliteit hebben eveneens zorg kunnen opnemen voor ouders met een buitenlandse nationaliteit.

Registratie van instroom – de instroom naar ons land wordt via verschillende databestanden op verschillende niveaus geregistreerd, afhankelijk van de nationaliteit van de betrokkenen. Zo worden er bijvoorbeeld gegevens bijgehouden met betrekking tot de visa-aanvragen, maar uit deze gegevens kan niet zomaar geconcludeerd worden dat die personen ook daadwerkelijk instromen (zie verder). Bovendien heerst er voor bepaalde nationaliteiten (waaronder EU onderdanen) geen visumplicht, instroom van deze personen kan dan wel via gegevens op gemeentelijk niveau achterhaald worden. Een zelfde maatschappelijk feit, een huwelijk, kan ook verschillende administratieve realiteiten inhouden. Een huwelijk met een persoon kan in het buitenland gesloten worden, waarna de bruid of bruidegom naar ons land komt. Een persoon kan ook naar België komen en daar ‘toevallig’ huwen of naar België komen met het oog op een huwelijk.

De wet op de privacy – Het is niet steeds even gemakkelijk een maatschappelijk feit in cijfers te vatten, en gezien de privacywetgeving is het evenmin gemakkelijk voor een onderzoeksequipe om over de voor handen zijnde cijfers te kunnen beschikken.

Voor een cijfermatige illustratie van gezinshereniging, kunnen we gebruik maken van verschillende administratieve databestanden, waaronder visagegevens, gegevens over verblijfsvergunningen, de kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ) en het rijksregister. Elk bestand heeft echter bepaalde beperkingen, waardoor ze telkens slechts een benadering van de situatie geven. Een combinatie van het gebruik van verschillende bestanden levert echter wel een betrouwbare inschatting van het fenomeen van gezinshereniging.

Het Rijksregister is maar heel kort geleden overgegaan tot de registratie van het kanaal waarlangs nieuwkomers het land binnenkomen. Over de socio-economische positie is enkel partiële kennis op basis van kwalitatief onderzoek aanwezig.

In het voorliggend rapport worden verschillende administratieve bronnen gebruikt. Voor de cijfermatige analyse van het onderzoek wordt enerzijds gesteund op gegevens met betrekking tot de verblijfsvergunningen die uitgereikt werden omwille van gezinshereniging. Een tweede gegevensbron – en de bron waaraan de meeste gegevens ontleend worden – is het *Datawarehouse Arbeidsmarkt* van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

Verblijfsvergunningen

De in deel 1 beschreven statistieken hebben betrekking op de uitgereikte verblijfsvergunningen. Deze gegevens zijn verkregen via de dienst vreemdelingenzaken en Eurostat. Verblijfsvergunningen worden afgeleverd op basis van visum aanvragen. Bepaalde categorieën buitenlanders moeten echter geen visum aanvragen, zoals personen uit de lidstaten van de Europese Unie. Een analyse van de verblijfsvergunningen levert dan ook maar een afgezwakt beeld van de realiteit. Ten eerste worden de verblijfsvergunningen centraal en decentraal uitgegeven en is een systematische collectie van al deze gegevens in het verdere en nabije verleden niet gebeurd. Verder kunnen Vreemde personen ook naar België reizen met een Schengenvisum uitgereikt door een andere lidstaat van de Europese Unie. Deze personen zijn niet opgenomen in de statistieken met betrekking tot de visa en de verblijfsvergunningen. Specifiek voor de analyse van cijfers over visumaanvragen, dient nog vermeld dat een aanvraag voor een visum naar België niet noodzakelijk resulteert in een reis naar ons land. Tot slot zijn er verschillende types van visa, o.a. ook voor huwelijksdoeleinden, maar slechts in een onbekend aantal van de gevallen worden de visa ook daadwerkelijk voor dat feit aangewend. Een persoon kan bijvoorbeeld ook het land binnenkomen op een toeristenvisum, het huwelijk voorbereiden en daarna huwen.

Steekproef uit het Datawarehouse Arbeidsmarkt van de kruispuntbank Sociale Zekerheid

Zoals reeds gesteld, is het door de eigenheid van de visa-reglementering en de immigratiewetgeving niet mogelijk op basis van administratieve databanken een accuraat beeld te schetsen van de volgmigratie in België². Door de creatie van de Kruispuntbank als instelling en het Datawarehouse Arbeidsmarkt als instrument, bestaat er een mogelijkheid om een *schatting* te doen van het aantal volgmigranten in de jaren waarvoor er data beschikbaar zijn en tegelijkertijd een profiel op te stellen van deze personen.

De cijfermatige beschrijving in deel 2 van dit rapport, werd gerealiseerd op basis van gegevens die verkregen zijn via de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. De figuren en tabellen zijn het resultaat van analyses in het kader van een door het federale wetenschapsbeleid gefinancierd project dat tussen 1 december 2005 en 30 november 2008 liep, het NOMIBE project: *Nouvelles Migrations et Nouveaux Migrants en Belgique / Nieuwe Migraties en Nieuwe Migranten in België* (Martiniello e.a., 2010.)

Gebruik makend van de in het Datawarehouse aanwezige gegevens kan een schatting gemaakt worden van het aantal nieuwe migranten die met een persoon in België gaan samenwonen. Het Datawarehouse arbeidsmarkt bevat sociale zekerheidsgegevens vanaf 1998. De in het bestand aanwezige gegevens krijgen een vermelding die aangeeft wat hun positie in een gezin is, de LIPRO code³. Door de veranderingen van deze code na te gaan (van alleenstaande of kind naar gehuwd of samenwonend) wordt een schatting gemaakt van het aantal nieuw gehuwden en samenwonenden. Door vervolgens eerst de nationaliteit te controleren en dan een voorgaande aanwezigheid in het Datawarehouse Arbeidsmarkt na te gaan, wordt een schatting gemaakt van het aantal personen dat nieuw in het land is, en een nieuwe relatie met een ingezetene uit België is aangegaan.

Voor de in dit rapport aanwezige analyses werd vertrokken van een bestand 'nieuwkomers' dat personen bevat die geen Belgische nationaliteit bezaten en in 2000 (31/12/1999), respectievelijk 2001, 2002, 2003, 2005 en 2006⁴ voor het eerst geregistreerd zijn in het Datawarehouse (eigenlijk steeds het einde van het laatste kwartaal van het jaar ervoor).⁵ Het gebruikte bestand is een steekproef bestaande uit 25% personen van het volledige bestand, gestratificeerd naar regio. In het NOMIBE bestand werden drie meetmomenten voorzien: (1) het jaar van trekking (2001, 2002, 2003, 2005 en 2006), (2) het jaar volgend op het jaar van trekking (behalve voor de groep 2006) en (3) het laatste beschikbare jaar (2006). De analyses in dit rapport hebben steeds betrekking op de laatste meting, tenzij anders vermeld. Dit impliceert dat de verblijfsduur van de verschillende contingenten in het geanalyseerde bestand verschilt. Bovendien is het mogelijk dat sommige personen die bijvoorbeeld in 2000 als nieuwkomer geregistreerd werden, in 2006 overleden of geëmigreerd zijn.

2 In de toekomst zal het Rijksregister wel een zicht hebben op het gebruikte instroomkanaal. Voor de periode behandeld in dit rapport was dit niet het geval.

3 Lifestyle PROjections zie www.ksz-bcss.fgov.be

4 Meetmoment op 01/01/2006, in de feiten gaat het dus over 2005.

5 Voor 2004 (31/12/2003) werd er geen steekproeftrekking gedaan omdat op dat moment een aantal nieuwe gegevensbronnen werden toegevoegd aan de Ksz, ondermeer de gegevens van de Rijksdienst voor Pensioenen. Het gevaar bestand dat sommige niet-Belgische gepensioneerden als nieuwkomer worden zouden worden geclassificeerd.

Het is verder belangrijk te vermelden dat de eerste registratie in de bestanden van de Kruispuntbank niet noodzakelijkerwijs samenvalt met het moment waarop deze persoon daadwerkelijk het land is binnengekomen. Voor EU 15 -burgers, arbeidsmigranten en huwelijksmigranten zal dit waarschijnlijk wel het geval zijn, maar voor asielzoekers gebeurt een dergelijke registratie soms pas jaren na hun aankomst. Als zij huwen met een in België geregistreerde persoon op een ogenblik voor ze geregistreerd worden, verschijnen zij als nieuwkomer in de bestanden.

Samengevat

Op basis van de gegevens in de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid werd een *schatting* gemaakt van de samenstelling van de groep huwelijksmigranten en werd een beeld geschetst van hun positie in de maatschappij en op de arbeidsmarkt. Er wordt uitgegaan van de hypothese dat de geanalyseerde groep een goede afspiegeling vormt van de groep huwelijksmigranten. Met de gevraagde data krijgen we een zicht op het socio-economische profiel van de volgmigranten. Niet alleen de situatie van de betrokken nieuwkomers wordt in kaart gebracht, maar ook de gezinssituatie waarin ze terecht komen.

Legende van de nationaliteitsclusters

Voor onderstaande analyse werden de nationaliteiten gegroepeerd in nationaliteitsclusters⁶ (ook 'regio van herkomst' genoemd). De nationaliteiten zijn als volgt geclusterd:

Azië en de Pacific: Bangladesh, China (Volksrepubliek), Filippijnen, India, Indonesië, Laos, Maleisië, Nepal, Pakistan, Sri Lanka, Taiwan, Thailand en Vietnam. De drie omvangrijkste landen in de steekproef zijn (in volgorde van grootte) China, India en Pakistan.

Europa 15: Cyprus, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Groot-Brittannië en Noord-Ierland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Portugal, Spanje en Zweden. De helft van de volgmigranten uit deze cluster komen uit Frankrijk of Nederland.

Hogere inkomenslanden: Australië, Canada, IJsland Japan, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Singapore, VS, Zuid-Korea en Zwitserland. Nieuwkomers uit deze cluster komen in de eerste plaats uit de Verenigde Staten, in de tweede uit Japan.

Latijns Amerika en de Caraïben: Argentinië, Bolivia, Brazilië, Chili, Colombia, Cuba, Dominicaanse Republiek, Ecuador, Guatemala, Haïti, Jamaica, Mexico, Peru, Suriname, Uruguay en Venezuela. Met bijna de helft Brazilianen en Ecuadorianen zijn beide landen het sterkst vertegenwoordigd in deze cluster.

Midden-Oosten & Noord-Afrika: Algerije, Egypte, Irak, Iran, Israël, Jordanië, Libanon, Marokko (het gros van de migranten uit deze cluster komt uit Marokko), Mauritanië, Syrië en Tunesië.

Oost-Europa: Albanië, Bosnië-Herzegovina, Bulgarije, Estland, Hongarije, Kroatië (Rep.), Letland, Litouwen, Macedonië, Moldavië, Oekraïne, Polen, Roemenië, Rusland, Servië en Montenegro, Slovakije, Slovenië, Tsjechië, Wit-Rusland. De grootste groep binnen deze cluster zijn Polen, gevolgd door Roemenen en (ex-) Joegoslaven.

Subsahara Afrika: Angola, Benin, Burkina Faso, Burundi, Democratische Republiek Congo, Ethiopië, Gabon, Gambia, Ghana, Guinea, Ivoorkust, Kaapverdië, Kameroen, Kenya, Liberia, Madagaskar, Mali, Mauritius, Niger, Nigeria, Rwanda, Senegal, Sierra Leone, Soedan, Somalië, Togo, Zimbabwe, Zuid-Afrika.

West en centraal Azië bestaat uit de landen Afghanistan, Armenië, Azerbeidzjan, Georgië, Kazachstan, Kirgizië, Oezbekistan en Turkije. De meerderheid van de migranten uit deze cluster komt uit Turkije.

Andere: andere landen.

⁶ De benaming van deze staten is deze die van kracht was op het moment dat men in de Kruispuntbank werd opgenomen. Dat verklaart ook waarom men hier nog spreekt van Europa-15.

In de inleiding meldden we dat gezinshereniging de laatste jaren zowat de belangrijkste vorm van legale migratie naar ons land is geworden en dit sinds de arbeidsmigratiestop van 1974. Verschillende studies tonen deze inhaalbeweging van gezinshereniging (en vooral het subtype huwelijksmigratie) ten opzicht van arbeidsmigratie aan (Caestecker, 2005; Lodewyckx e.a., 2006; Yalcin e.a., 2006; Heyse e.a., 2006; Martiniello e.a., 2010). In wat volgt, geven we eerst een beschrijving van gezinshereniging aan de hand van gegevens over verblijfsvergunningen, deel 2 schetst een demografisch en socio-economisch profiel van volgmigranten en hun partners (ook residenten genoemd).

Deel 1: Verblijfsvergunningen afgeleverd in 2008⁷

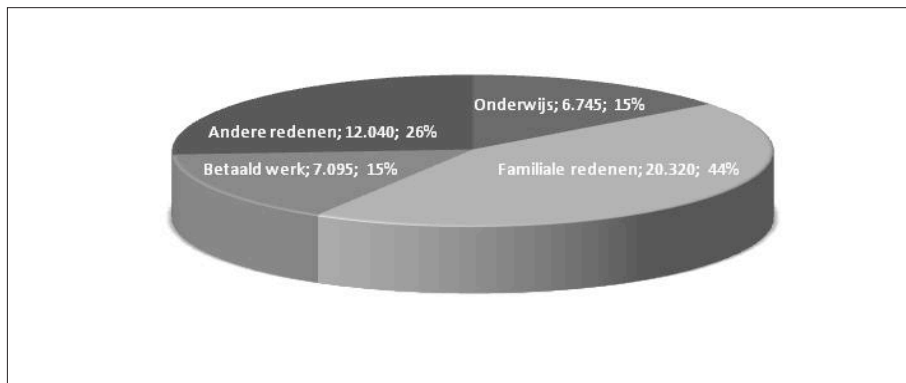
- *Omvangrijkste groep redenen voor verblijfsvergunningen: **familiale redenen**.*
- ***Hereniging met partner** belangrijkste categorie binnen de familiale redenen.*
- *Verblijfsvergunningen voor personen uit de **traditionele migratielanden** Marokko en Turkije **op kop**.*
- *Andere landen: jaarlijkse schommelingen.*
- *Overwegend **hereniging met EU-burger**, behalve bij verblijfsvergunningen voor personen uit India, Japan en VS.*

1.1 Redenen

Een eerste indicatie geven van de redenen waarom immigranten naar ons land komen, kan op basis van gegevens over visa en verblijfsvergunningen⁸. De bestaande gegevens tonen aan dat gezinshereniging de belangrijkste reden voor de aflevering van een verblijfsvergunning is. Meer dan de helft (63,2%) van de verblijfsvergunningen (type D, D1 en D2) in 2005 (Heyse e.a., 2006; KBS, 2006) werden afgeleverd op basis van familiale redenen. Ook in 2008 blijkt het nog steeds de meest omvangrijke categorie van redenen bij de lange termijn verblijfsvergunningen (figuur 1).

⁷ *Onderdanen van EU lidstaten hebben geen visumplicht, verblijfsvergunningen geven dan ook geen indicatie van de instroom van deze groep.*

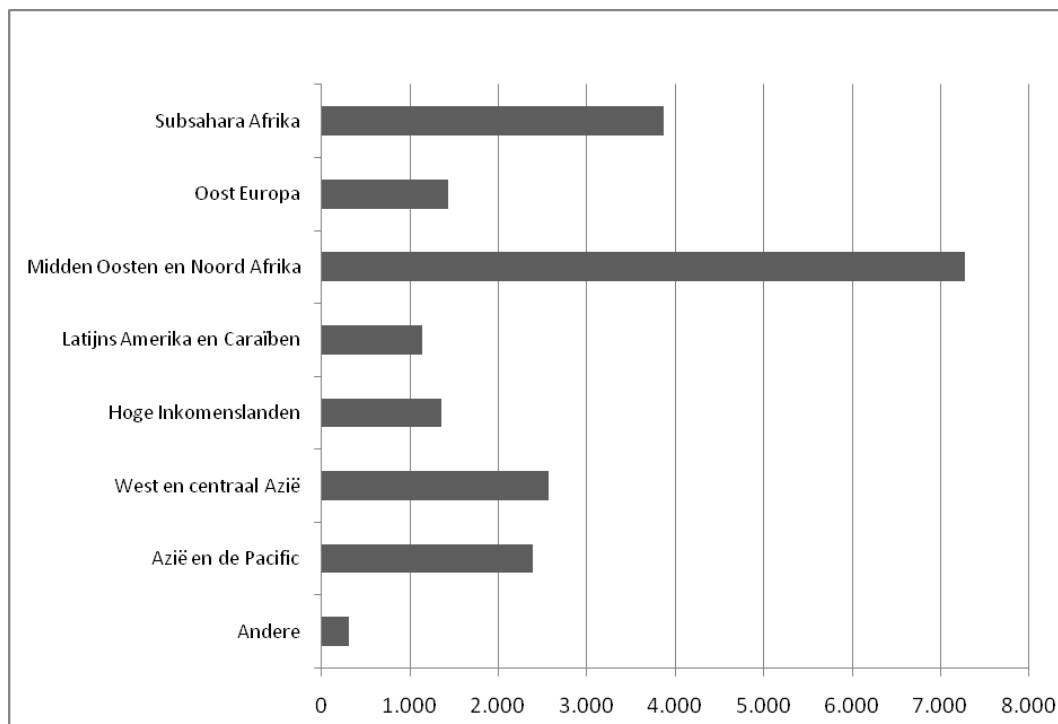
⁸ *Beide soorten documenten bieden echter gedeeltelijke weergave van de realiteit. Een deel van de instroom naar ons land, zoals irreguliere migratie en migratie vanuit andere lidstaten van de Europese Unie (voor deze landen geldt geen visumplicht), wordt namelijk niet via dit circuit geregistreerd.*

Figuur 1: Aantal en percentage verblijfsvergunning naar reden van aflevering, 2008

Bron: Eurostat

1.2 Overzicht naar regio van herkomst

Onderstaande figuur geeft een overzicht van de verblijfsvergunningen afgeleverd omwille van familiale redenen naar regio van herkomst. Hier zien we dat de meeste aanvragen uit de regio Midden Oosten en Noord-Afrika komen. Dit is te wijten aan het hoge aantal verblijfsvergunningen voor gezinshereniging vanuit Marokko. Op de tweede plaats komt Subsahara Afrika, binnen deze regio komen de meeste aanvragen vanuit DRC (Democratische Republiek Congo). De derde grootste regio is West en Centraal Azië, de cluster die ook Turkije behelst.

Figuur 2: Verdeling van de verblijfsvergunningen om familiale redenen naar regio van herkomst van de begunstigde, 2008

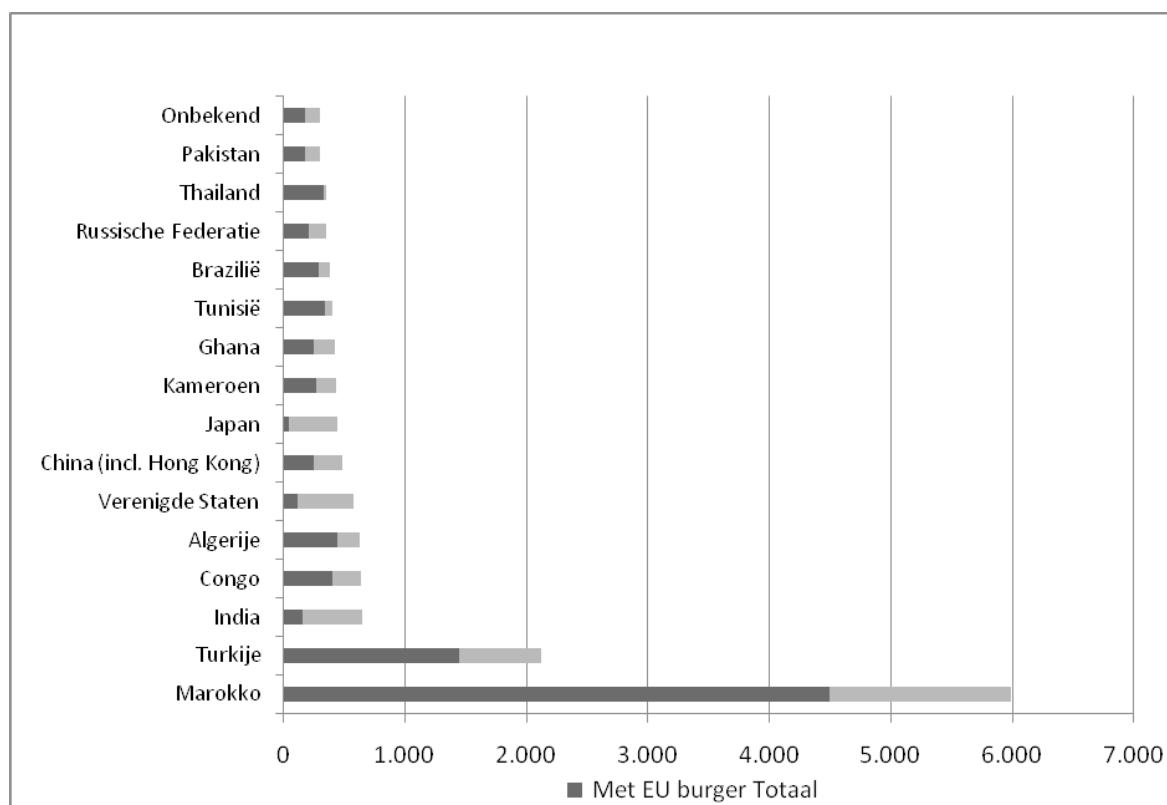
Bron: Eurostat

Figuur 3 levert een gedetailleerd overzicht van het aantal verblijfsvergunningen afgeleverd per land, voor de vijftien landen met het hoogst aantal verblijfsvergunningen afgeleverd om familiale redenen in 2008. Uit deze gegevens komt naar voren dat de belangrijkste regio's van herkomst nog steeds Marokko en Turkije zijn, nadien volgen India, DRC en Algerije. Ter vergelijking, in 2005 stonden India (388 aanvragen), Pakistan (331 aanvragen) en Ghana (302 aanvragen) op respectievelijk de derde, vierde en vijfde plaats. We nemen met andere woorden jaarlijkse schommelingen waar.

De grafiek toont ook het aandeel van gezinsherenigingen met een EU burger dan wel niet-EU burger per land. Hierbij stellen we vast dat het merendeel van de gezinsherenigingen gevormd worden met een partner uit de EU, vermoedelijk gaat het bij Turken en Marokkanen om genaturaliseerde Belgen of tweede/derde generatie personen afkomstig uit respectievelijk Turkije en Marokko. Studies over Marokkaanse en Turkse gezinshereniging wijzen er immers op dat huwelijksmigratie met Marokkaanse of Turkse personen, ethnisch endogaam is. De partner, zo kunnen we uit ander onderzoek afleiden, heeft meestal de Belgische nationaliteit en is in de meeste gevallen een descendant van respectievelijk Marokkaanse dan wel Turkse (groot)ouders en huwt met een persoon uit het land van herkomst van de (groot)ouders (zie onder meer in Lodewyckx e.a., 2006, Yalcin e.a., 2006).

Volgmigranten uit India, Japan en de Verenigde Staten blijken dan weer meestal herenigd met een niet-EU burger, we nemen aan dat het hier gaat om een hereniging met een persoon uit hetzelfde land.

Figuur 3: top vijftien landen verblijfsvergunningen in het kader van gezinshereniging, 2008

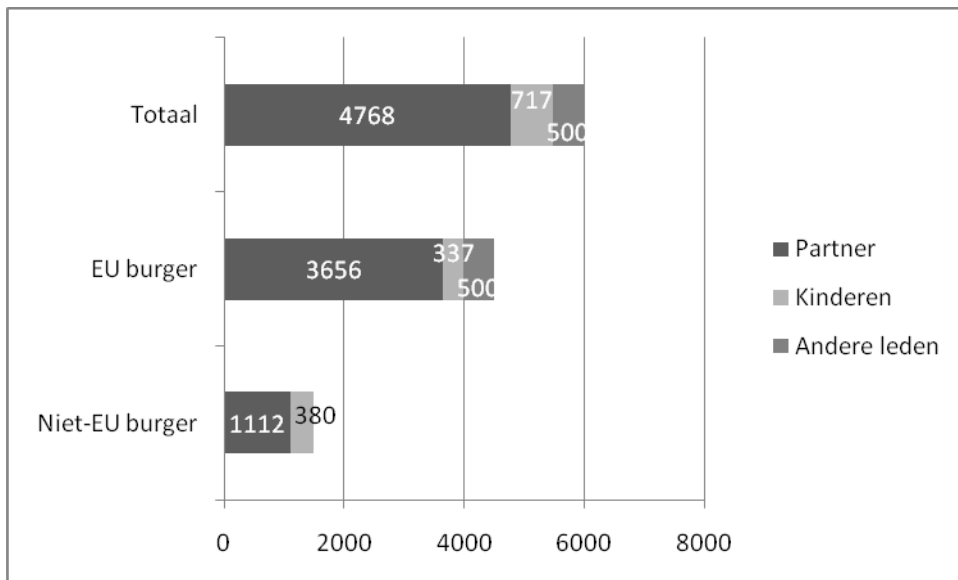

Bron: Eurostat

1.3 Relatie tussen de begunstigde en de persoon met wie de hereniging wordt aangegaan

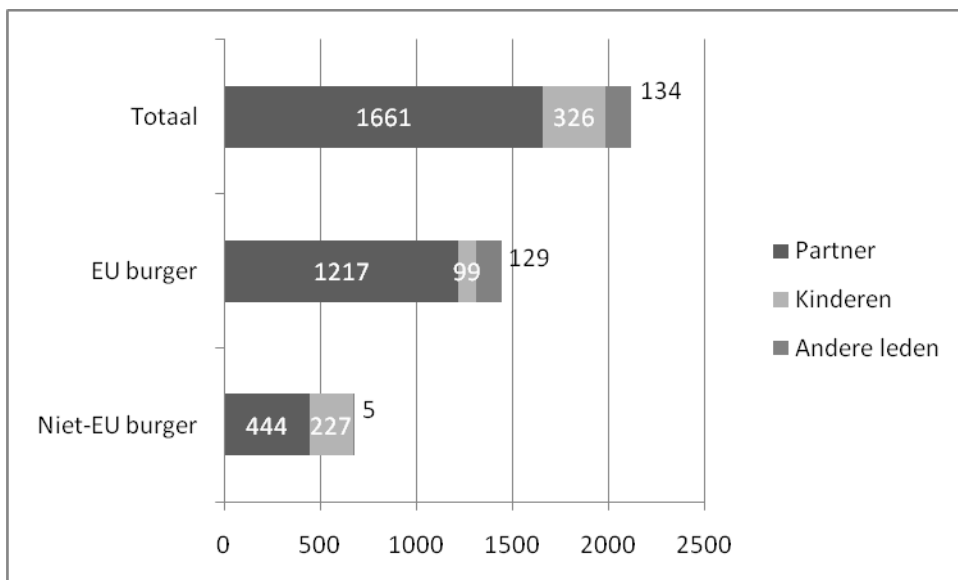
Zoals eerder gemeld is gezinshereniging meer dan huwelijksmigratie. Ook het laten overkomen van kinderen (ook in het geval van adoptie) of ouders valt onder deze vorm van migratie. Onderstaande grafieken geven een indicatie van de relatieve grootte van elk van deze drie subtypes voor de vier landen die in 2008 het meest verblijfsvergunningen om familiale redenen afleverden. Over het algemeen zien we dat de meeste verblijfsvergunningen afgeleverd werden voor een partner. Het aantal verblijfsvergunningen voor kinderen is eerder beperkt. De hogere proportie verblijfsvergunningen voor kinderen uit Turkije, India en DRC die herenigd worden met een niet-EU burger in ons land is opmerkelijk ten opzichte van de verblijfsvergunningen voor kinderen in het kader van hereniging met een EU-burger. De redenen hiervoor zijn niet bekend. Onderzoek naar het statuut (en reden van verblijf) van de aanvrager van de verblijfsvergunning om familiale redenen kan opheldering leveren. Vermoedelijk zijn deze niet EU-burgers personen die in het kader van een andere vorm van migratie naar ons land zijn gekomen (hoger opgeleiden, vluchtelingen, regularisatie, enzovoort) en voor hun komst al een echtgeno(o)t(e) en kinderen hadden, en die hun gezin laten overkomen. Het aantal verblijfsvergunningen voor DRClése kinderen in dit geval ligt zelfs hoger dan het aantal verblijfsvergunningen voor een partner. Bij gezinshereniging met een EU burger zien we geen gelijkaardige trend. Het aantal verblijfsvergunningen voor andere familieleden dan de partner of de kinderen, is bij de meeste nationaliteiten verwaarloosbaar, wel merken we dat in 2008, 500 verblijfsvergunningen voor gezinshereniging met een ander familielid dan de partner of een kind uit Marokko en een EU burger werden afgeleverd.

Figuur 4: Verdeling van het aantal verblijfsvergunningen naar statuut van en relatie met de in België verblijvende persoon, begunstigden uit Marokko (absolute aantallen), 2008

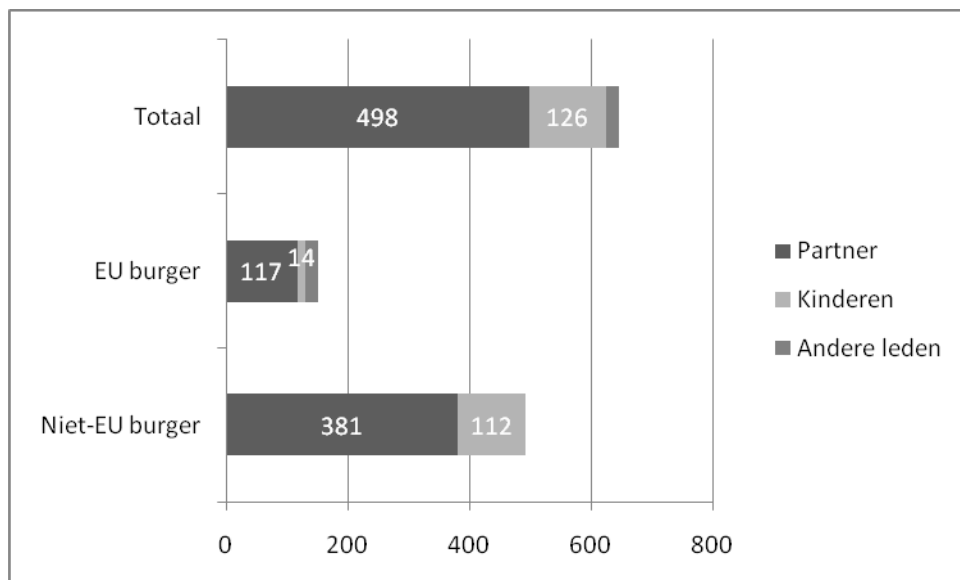
Bron: Eurostat

Figuur 5: Verdeling van het aantal verblijfsvergunningen naar statuut van en relatie met de in België verblijvende persoon, begunstigden uit Turkije (absolute aantallen), 2008

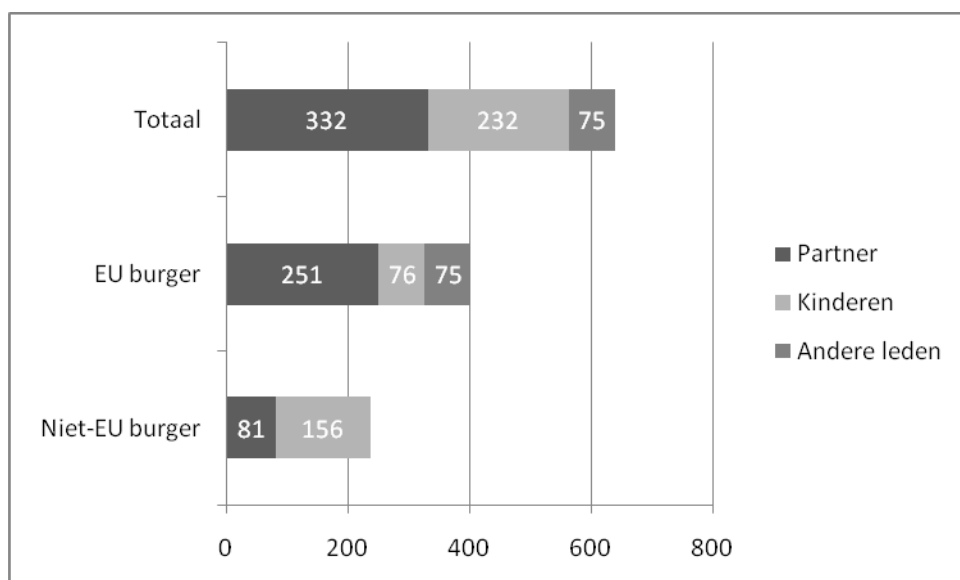
Bron: Eurostat

Figuur 6: Verdeling van het aantal verblijfsvergunningen naar statuut van en relatie met de in België verblijvende persoon, begunstigden uit India (absolute aantallen), 2008

Bron: Eurostat

Figuur 7: Verdeling van het aantal verblijfsvergunningen naar statuut van en relatie met de in België verblijvende persoon, begunstigden uit DRC (absolute aantallen), 2008

Bron: Eurostat

1.4 Samengevat

Zoals ook andere studies en rapporten aantonen, is gezinshereniging tegenwoordig veruit de belangrijkste vorm van reguliere migratie naar ons land. Dit kan ook afgeleid worden uit cijfers omtrent verblijfsvergunningen. Niettegenstaande de beschikbare gegevens enkel een indicatie geven van migratie in het kader van gezinshereniging, blijkt het de belangrijkste reden voor het afleveren van verblijfsvergunningen. Hierbinnen vormt hereniging met een partner het grootste aandeel in vergelijking met hereniging met een kind of met een ander familielid. De meeste verblijfsvergunningen in deze context worden afgeleverd voor personen uit de traditionele migratielanden, met name Marokko en Turkije. De respectievelijke aantallen verblijfsvergunningen voor personen uit andere landen schommelen jaarlijks. Uit de nationaliteit van de partners leren we dat de meeste gezinsherenigingen met een EU-burger gebeuren. Niettegenstaande zijn er opnieuw verschillen waar te nemen tussen regio's/landen van herkomst.

Deel 2: Analyse van cijfergegevens over volgmigranten en hun partners

Dit tweede deel van het rapport werd, zoals hoger vermeld, gerealiseerd op basis van gegevens uit de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. De figuren en tabellen zijn het resultaat van analyses in het kader van een door het federale wetenschapsbeleid gefinancierd project *Nouvelles Migrations et Nouveaux Migrants en Belgique / Nieuwe Migraties en Nieuwe Migranten in België* (Martiniello e.a., 2010). Hierboven, onder 'methodologie', verklaarden we al hoe het bestand 'Nieuwkomers' waarop we ons baseerden in deze analyse, is samengesteld.

Op basis van een bestudering van wijzigingen in de positie in het gezin, gekoppeld aan de nationaliteit van de betrokkene, werd een schatting gemaakt van het aantal nieuwe migranten die met een persoon in België gingen samenwonen of huwden.

De regio's van herkomst in deel 2 zijn dezelfde als de nationaliteitsclusters die in deel 1 werden gebruikt en die onder 'methodologie' voorgesteld worden.

2.1 Regio van herkomst en vestigingsplaats in België

- *Er is vooral gezinshereniging vanuit het **Midden Oosten en Noord-Afrika** (Marokko) en de **Europese Unie** (EU 15). De andere regio's sluiten hier met enige afstand bij aan.*
- *Jaarlijkse **stijging** van het **aantal gezinsherenigingen**.*

In eerste instantie volgt migratie in het kader van gezinshereniging naar België een bepaald patroon van kettingmigratie op basis van de migratietraditie tussen landen van herkomst en ons land. Hiernaast ontwikkelen zich ook nieuwe trends. Tabel 1 geeft een overzicht van de grootte van volgmigratie naargelang de regio van herkomst. Elke regio van herkomst (nationaliteitscluster) bestaat uit een cluster van landen die geografische verwantschap met elkaar vertonen (zie hoger voor een beschrijving van de regio's van herkomst). De meeste volgmigranten komen uit de regio van het Midden Oosten & Noord-Afrika (voornamelijk personen uit Marokko, gevolgd door personen uit landen van de EU15. Deze regio's hebben een flinke voorsprong op Oost-Europa en West en Centraal Azië (voornamelijk Turkije).

Tabel 1: Regio van herkomst van volgmigranten, 2000-2003 & 2005⁹ (n=9298)

Regio van herkomst	Aantal	Percentage
Azië en de Pacific	584	6
West en Centraal Azië	966	10
Europa 15	2272	24
Hogere inkomenslanden	179	2
Latijns-Amerika en de Caraïben	326	4
Midden Oosten en Noord-Afrika	2767	30
Oost-Europa	1083	12
Subsahara Afrika	458	5
Andere	663	7
Totaal	9298	100

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

Tabel 2 toont een jaarlijkse stijging van het aantal volgmigranten in het bestand. Deze vaststelling ligt in de lijn van eerder onderzoek, waar erop gewezen wordt dat volgmigratie, en meer specifiek huwelijksmigratie, quasi de enige legale wijze is om naar ons land te immigreren (Heyse e.a., 2006; Lodewyckx e.a., 2006, Yalcin e.a., 2006; Martiniello e.a., 2010).

Tabel 2: Verdeling van de volgmigranten naar jaar van aankomst (n=9298)

Jaar van aankomst	Aantal	Percentage
2001	1445	16
2002	1726	19
2003	2374	25
2005	3753	40
Totaal	9298	100

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

⁹ In 2004 werden technische wijzigingen aangebracht in de KSZ, waardoor de gegevens van 2004 niet opgenomen konden worden in het bestand.

Binnen deze stijgende trend merken we een proportionele wijziging tussen de verschillende nationaliteitsclusters. Het aandeel volmigranten uit de EU lidstaten daalt van 32% in 2001 naar 17% in 2005. De proporties uit de regio's Midden Oosten & Noord-Afrika (van 21% in 2001 naar 32% in 2005) en Oost-Europa (van 6% in 2001 naar 13% in 2005) stijgen en in de nationaliteitscluster 'Andere' treedt een daling op van 21% in 2001 naar 10% in 2005.

In het verleden ging de immigratie naar ons land vooral in de richting van Wallonië. Sinds de jaren '90 is de oriëntatie gewijzigd naar Vlaanderen. Ook de gezinshereniging volgt deze tendens. Tabel 3 geeft de verdeling van de volmigranten over de regio's, ongeveer een derde (34%) van de volmigranten vestigt zich in Brussel, een kwart (24%) in Wallonië en 41% in Vlaanderen. Een analyse naar regio van vestiging leert dat er geen verschillen zijn in het socio-economisch profiel van volmigranten tussen de regio's.

Tabel 3: Verdeling van de volmigranten naar regio van huisvesting in België, 2000-2003 & 2005 (n=9298)

Regio's in België	Aantal	Percentage
Brussel	3125	34
Vlaanderen	3795	41
Wallonië	2192	24
Onbekend	186	2
Totaal	9298	100

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

2.2 Demografische schets

- **Volmigranten zijn overwegend vrouwelijk** (59%), met hoge percentages voor de regio's Azië en de Pacific (81%), Oost-Europa (75%) en Latijns Amerika (74%).
- **Vooraf volmigranten jonger dan 40 jaar zijn vrouwelijk**, bij oudere volmigranten is het aandeel mannen en vrouwen meer in evenwicht.
- Het **aandeel vrouwelijke volmigranten vanuit de belangrijkste regio's van herkomst ligt lager** dan het aandeel **vrouwelijke** volmigranten voor alle nationaliteiten samen: Europa 15 (55%), Midden Oosten & Noord-Afrika (54%) en West en Centraal Azië (46%).
- De meeste volmigranten zijn tussen **20-39 jaar** (77%), 35% is tussen 20 en 29 jaar en 42% bevindt zich in de categorie 30-39 jaar.
- **Schommelingen** in leeftijdscategorieën tussen regio's van herkomst.
- Ook **tussen** de volmigranten uit de clusters waarin de **traditionele landen van herkomst** (Marokko en Turkije) zich bevinden, namelijk Midden-Oosten & Noord-Afrika en West en Centraal Azië zijn er **duidelijke verschillen**.

2.2.1 Volgmigratie, een vrouwelijk fenomeen?

In het verleden werden de grote migratiestromen naar ons land vooral gekenmerkt door een oververteenwoordiging van mannen, tot ongeveer in het jaar 1995 een kentering werd vastgesteld en een meerderheid vrouwen werd geregistreerd (Centrum, 2009). Een vervrouwelijking van immigratie die voornamelijk te verklaren is op basis van een stijging van volgmigratie (gezinshereniging) ten opzichte van arbeidsmigratie. Tabel 4 toont aan dat de huidige trend van volgmigratie nog steeds grotendeels uit vrouwen (59%) bestaat, maar dat het verre van een exclusief vrouwelijke aangelegenheid is.

Tabel 4: Verdeling van de volmigranten naar geslacht (n=9298)

Geslacht	Aantal	Percentage
Mannen	3774	41
vrouwen	5524	59
Totaal	9298	100

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

Een meer diepgaande analyse leert dat het aandeel vrouwen sterk varieert al naargelang de regio van herkomst. Tabel 5 geeft het percentage vrouwen per nationaliteitscluster weer, hieruit blijkt dat de clusters Europa 15, West en Centraal Azië en het Midden Oosten & Noord-Afrika een meer evenwichtige balans tussen mannelijke en vrouwelijke volmigranten vertonen dan andere clusters. Net iets meer dan de helft van de volmigranten uit Europa 15 en het Midden Oosten & Noord-Afrika zijn vrouwen, vanuit West en Centraal Azië is zelfs meer dan de helft (54%) van de volmigranten van het mannelijk geslacht.

Tabel 5: Percentage vrouwelijke volmigranten naar nationaliteitscluster (n=9298)

Nationaliteitscluster	Percentage
Azië en de Pacific	81
West en Centraal Azië	46
Europese Unie (15)	55
Hogere inkomenslanden	65
Latijns-Amerika en de Caraïben	74
Midden Oosten en Noord-Afrika	54
Oost-Europa	75
Subsahara Afrika	65
Andere	60

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

2.2.2 Leeftijd

Uit het statistisch en demografisch verslag van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding blijkt dat de meeste immigranten bij aankomst in België tussen 18 en 40 jaar zijn (65% van de instroom in 2005) met een modale leeftijd bij de immigratie van 25 jaar (Centrum, 2009). Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verdeling naar leeftijdscategorie. Hier zien we dat de meeste volgmigranten uit ons bestand tussen 20 en 39 jaar zijn (77%). Een miniem percentage (1%) bevindt zich in de categorie 15-19 jaar.

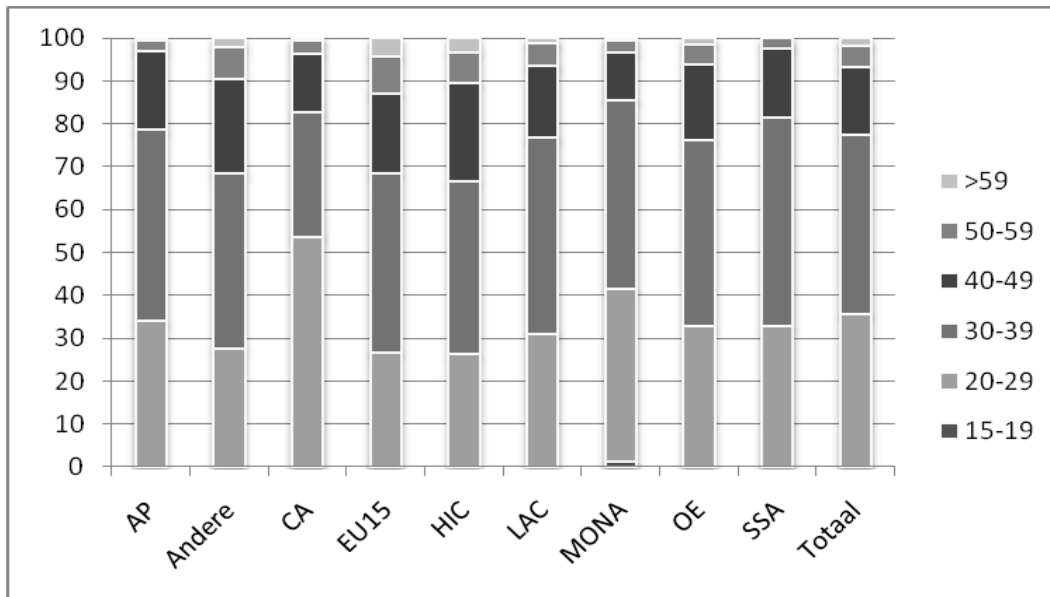
Tabel 6: Verdeling van de volgmigranten naar leeftijdscategorie (n=9298)

Leeftijdscategorie	Aantal	Percentage
15-19	48	1
20-24	1003	11
25-29	2243	24
30-34	2280	25
35-39	1595	17
40-44	974	11
45-49	494	5
50-54	302	3
55-59	151	2
> 59	166	2
onbekend	42	<1
Totaal	9298	100

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

Figuur 8 geeft een beeld van de verdeling van de leeftijdscategorie per nationaliteitscluster. Hieruit kunnen we afleiden dat er een lichte variatie bestaat in het leeftijdsprofiel van de volgmigranten al naargelang de regio van herkomst. Afgezien van de cluster West en Centraal Azië, waar ongeveer een op vijf van de volgmigranten tussen 30-39 jaar is, ligt het percentage volgmigranten tussen 30 en 39 jaar in alle andere clusters net boven 40%. In de nationaliteitscluster West en Centraal Azië is meer dan de helft tussen 20-29 jaar, in de nationaliteitscluster Midden Oosten & Noord-Afrika is het percentage van de leeftijdscategorieën 20-29 jaar (41%) en 30-39 jaar (44%) nagenoeg gelijk. Opvallend is dat personen ouder dan 59 jaar voornamelijk uit de cluster Europa 15 komen. De categorie 15-19 jarigen komen voornamelijk uit het Midden Oosten & Noord-Afrika. Maar beide groepen zijn relatief klein ten opzichte van de totale groep volgmigranten.

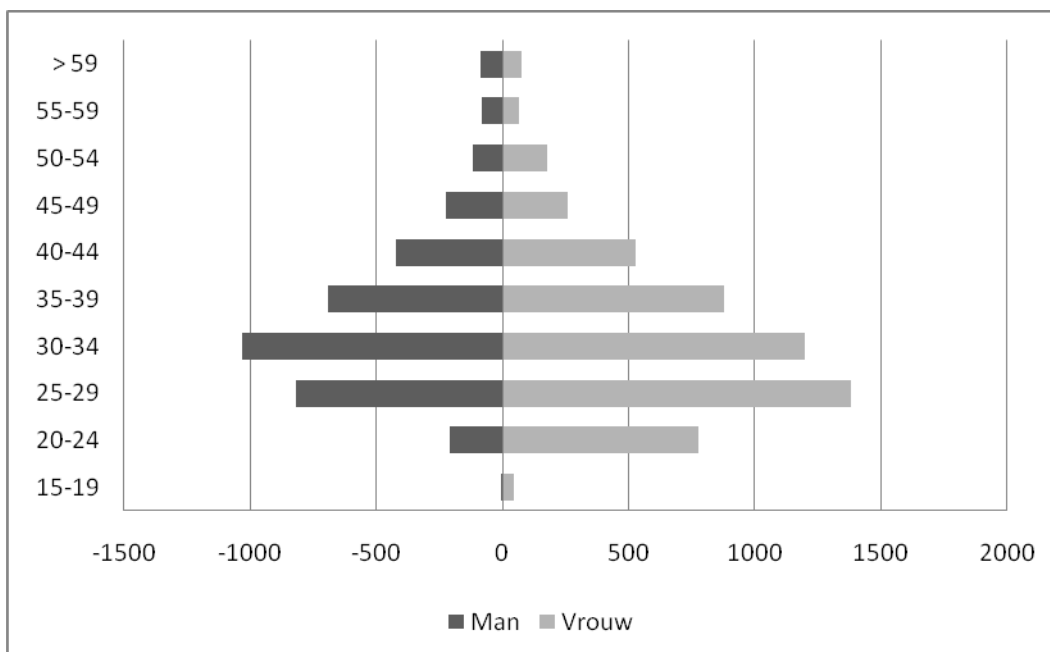
Figuur 8: Verdeling van de leeftijdscategorieën per nationaliteitscluster, percentages (N=9298)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

Figuur 9 toont de verdeling van de volgmigranten naar leeftijdscategorie en geslacht. Volgmigranten jonger dan 20 jaar blijken hoofdzakelijk vrouwen. Tot en met de leeftijdscategorie 30-54 blijft er een overwicht aan vrouwen, maar het verschil neemt af ten opzichte van de categorieën jonger dan 25 jaar. Vanaf de leeftijdscategorie 35-39 jaar wordt het verschil kleiner. Bij de 55-plussers zien we een omgekeerde trend en zijn er meer mannen dan vrouwen. Dit algemeen patroon vertoont echter variaties al naargelang de regio van herkomst van volgmigranten (zie verder, figuur 10 en 11).

Figuur 9: Bevolkingsspiramide alle nationaliteiten, 2000-2003 & 2005 (n=9298, absolute aantallen)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

Onderstaande bevolkingsspiramides geven een grafisch beeld van de verhouding tussen mannelijke en vrouwelijke volmigranten in elke leeftijdscategorie en per nationaliteitscluster. In figuur 10 zien we dat in de cluster West en Centraal Azië, een opmerkelijk grote groep mannen tussen 25-29 jaar zijn in vergelijking met de andere leeftijdscategorieën maar ook in vergelijking met de vrouwen. Nemen we deze categorie samen met de 30-34 jarigen, dan ligt het aantal mannelijke volmigranten dubbel zo hoog als het aantal vrouwelijke (het aantal mannen tussen 30-34 halveert ten opzichte van dat van de leeftijdscategorie 25-29 jaar). Vanaf 35 jaar is de balans tussen beide geslachten meer in evenwicht. Enkel de groep 20-24 jarigen bevat een duidelijke meerderheid aan vrouwen.

In de nationaliteitscluster Midden-Oosten en Noord-Afrika (figuur 10) zien we dat er zich een overwicht aan mannen manifesteert bij personen tussen 30-39 jaar, maar dit overwicht niet zo sterk als bij de vorige cluster. Daarentegen zijn de -30 jarigen in deze groep in hoofdzaak vrouwen.

Eerder werd genoteerd dat volmigratie vanuit Oost-Europa vooral vrouwelijk is (75%), een tendens die ook in elke leeftijdscategorie van deze cluster zichtbaar is (zie figuur 10). De grootste groep in deze cluster zijn vrouwen tussen 25 en 34 jaar.

Vrouwelijke volmigranten uit de regio Subsahara Afrika (figuur 10) vertonen een gelijkaardig profiel als dat van de vrouwen uit Oost-Europa. Bij de mannen in deze cluster groeit het aantal per leeftijdscategorie tot de categorie 35-39 jaar, nadien nemen we een sterke daling waar.

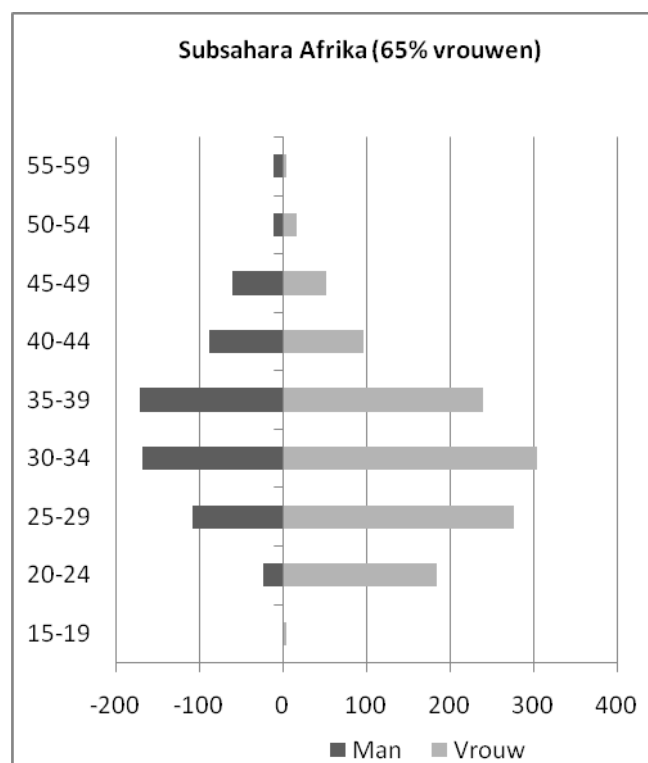
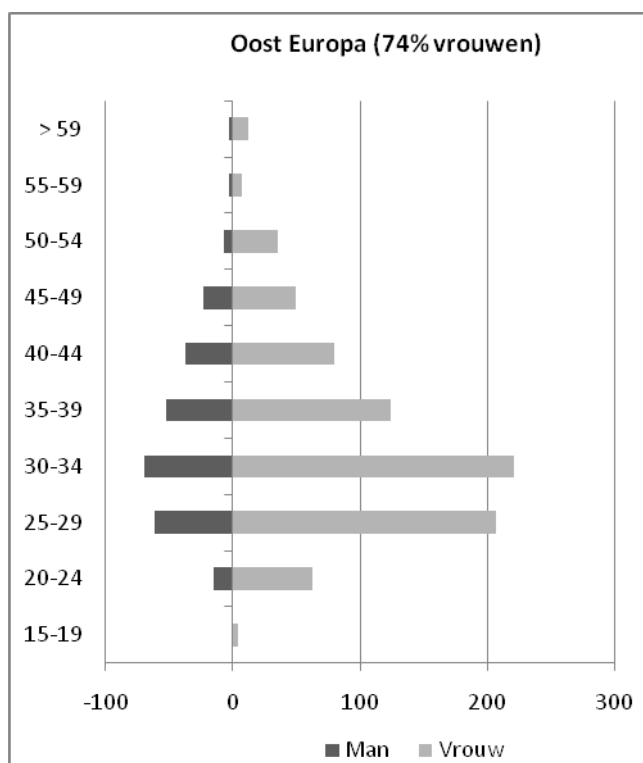
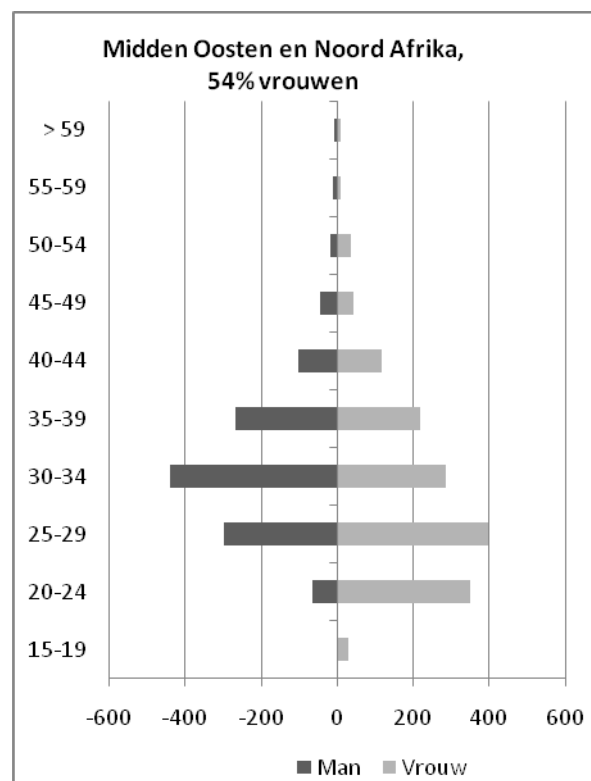
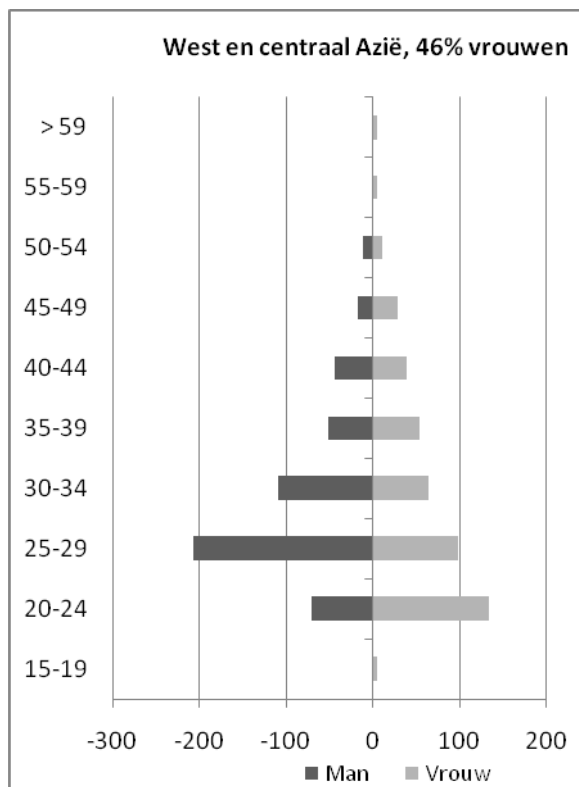
De regio Hoge inkomenslanden (figuur 11) vertoont alles behalve een piramide. Tussen 25 en 49 jaar blijft het aantal mannen stabiel, maar dat is ongeveer de helft van dat van de vrouwen. Bij de -25 jarigen wordt een opmerkelijk overwicht aan mannen waargenomen (maar verwaarloosbaar als gevolg van het kleine aantal). In alle andere leeftijdscategorieën is een overwicht aan vrouwen, dat vooral uitgesproken is bij de 25 tot 39 jarigen. Bij de vrouwen nemen we redelijke schommelingen waar tussen de verschillende leeftijdscategorieën, met een hoger aantal in de leeftijdsgroepen 25-39 jaar en 35-29 jaar en een plotse daling voor de categorie 30-34 jaar.

Hoewel volmigratie van personen uit de regio Europa 15 (figuur 11) naar ons land min of meer een evenwicht tussen de geslachten vertoont, blijkt het voor de -30 jarigen vooral een zaak van vrouwen. Vanaf de leeftijdscategorie 30-34 jaar is de verhouding tussen mannen en vrouwen meer in evenwicht.

In de cluster Azië en de Pacific (figuur 11) is er in elke leeftijdscategorie een sterk overwicht aan vrouwen. De grootste aantallen vinden we bij de 25-34 jarigen.

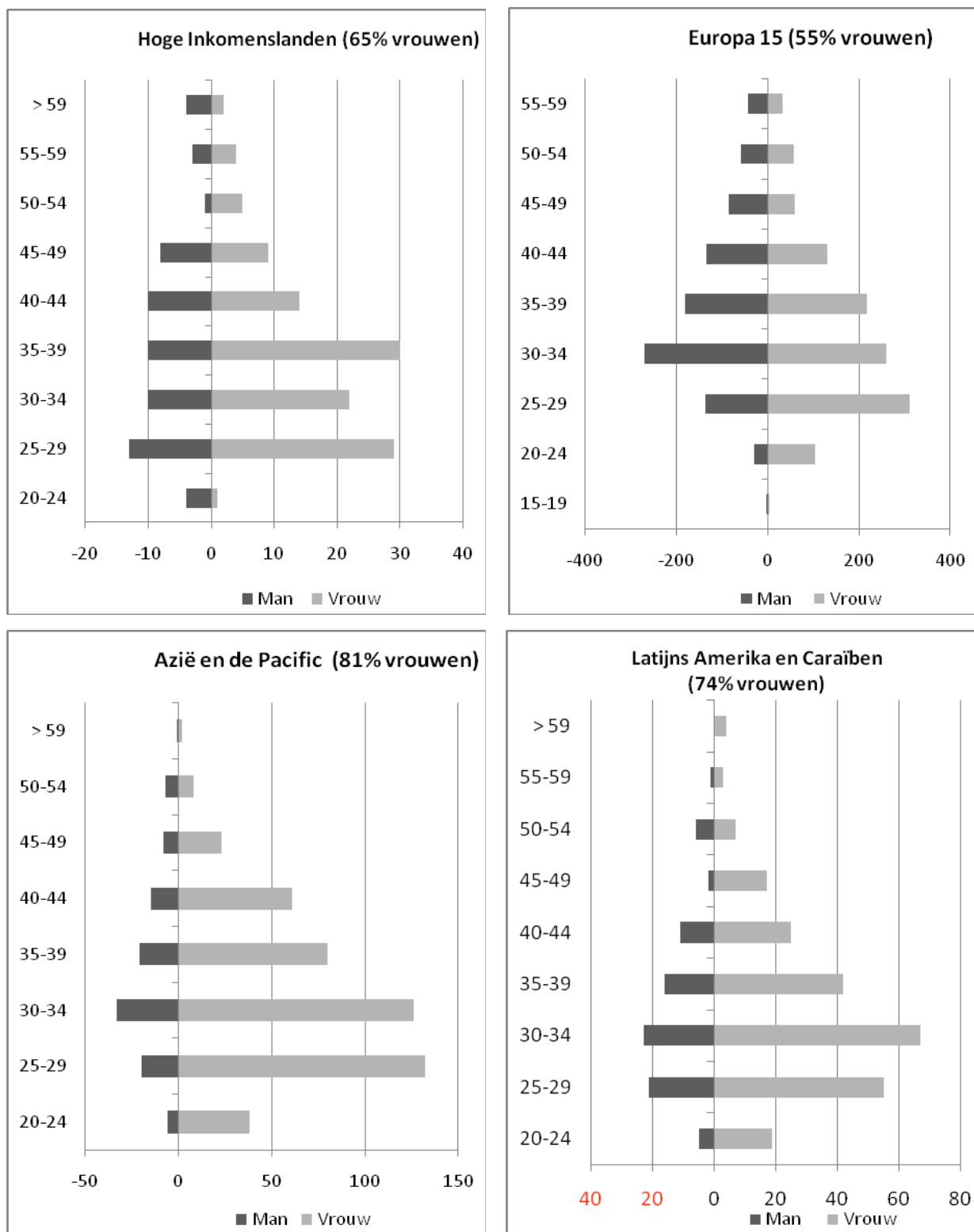
De cluster Latijns-Amerika en Caraïben (figuur 11) vertoont vooral langs de vrouwelijke kant een piramide patroon, met het grootste aantal bij de 25-34 jarigen. Bij de mannen ligt het overwicht bij de 25-34 jarigen.

Figuur 10: Bevolgingspiramides per nationaliteitscluster, voor de clusters West en centraal Azië, Midden Oosten & Noord-Afrika, Oost-Europa, Subsahara Afrika 2000-2003 & 2005 (n=9298, absolute aantallen)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

Figuur 11: Bevolkingspiramides per nationaliteitscluster, voor de clusters Hoge inkomenslanden, Europese Unie, Azië en de Pacific en de cluster Latijns-Amerika en Caraïben, 2000-2003 & 2005

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

2.3 Gezinssituatie

- **Bijna 80% woont samen met partner** (al dan niet gehuwd), een meerderheid heeft kinderen.
- Ongeveer een op vijf (18%) van de migranten die in het kader van gezinshereniging naar België is gekomen, komt achteraf alleen te staan (al dan niet met kinderen), maar er zijn schommelingen al naargelang regio van herkomst: het betreft hier vooral personen uit **Subsahara Afrika** en uit het **Midden Oosten & Noord-Afrika**.
- Volgmigranten in een **eenoudergezin** zijn in hoofdzaak **vrouwelijk**, dit wijst erop dat bij een scheiding de kinderen meestal toegewezen worden aan de vrouwen, zelfs indien zij de persoon is die recent naar ons land is gekomen.
- De meeste **alleenstaanden zijn mannen**.

Zoals eerder gemeld, kunnen we aannemen dat ondanks het ontbreken van cijfers die een indicatie geven over het aandeel van migratie van kinderen en ouderen in het totaal aantal gezinsherenigingen, het gros van deze migranten huwelijksmigranten zijn. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verwantschap tussen de volgmigrant en de persoon met wie de gezinshereniging in ons land is aangegaan. De hoofdmoot van de volgmigranten (83%) heeft het statuut van respectievelijk echtgenoot (51%) of gezinshoofd¹⁰ (32%) van de persoon met wie de gezinshereniging is aangegaan. Zo'n 13% heeft geen familiale verwantschap, het gaat hier om personen die ongehuwd samenwonen. Slechts een klein percentage is broer/zus, ouder of kind van de persoon met wie de gezinshereniging is aangegaan.

Tabel 7: Verdeling van de volgmigranten in functie van de relatie met de persoon met wie de gezinshereniging is aangegaan (n=9298)

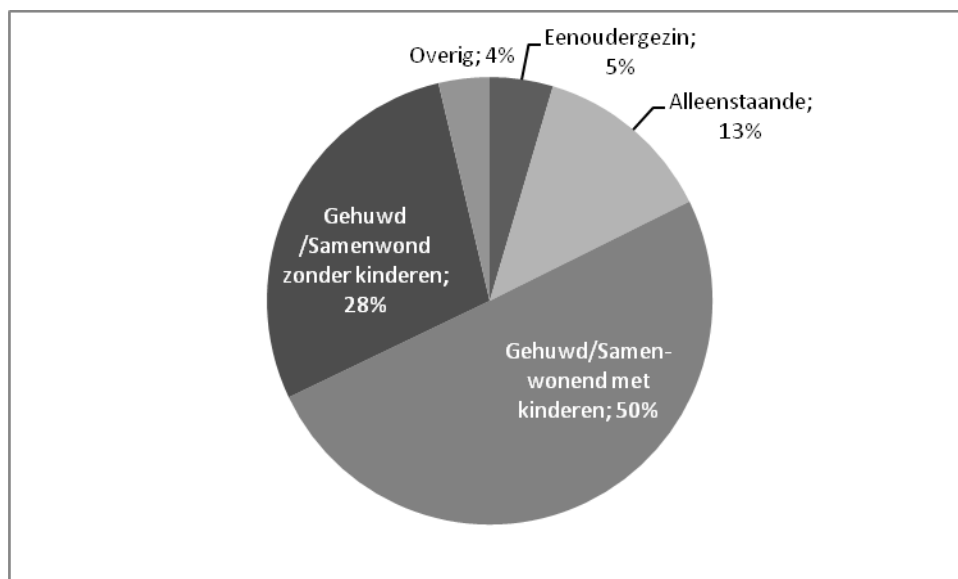
Statuut t.o.v. de persoon met wie de gezinshereniging is aangegaan	Aantal	Percentage
Echtgenoot/echtgenote	4779	51
Gezinshoofd	2999	32
Geen familiale verwantschap (personen die ongehuwd samenwonen)	1206	13
Broer/zus	27	<1
(Schoon)ouder	10	<1
(Schoon)zoon/-dochter	41	<1
Andere	236	3
Totaal	9298	100

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

¹⁰ Persoon die in het bestand geregistreerd staat als het hoofd van het gezin, dit kan ook een alleenstaande zijn (als hoofd van een 'eenpersoonshuishouden').

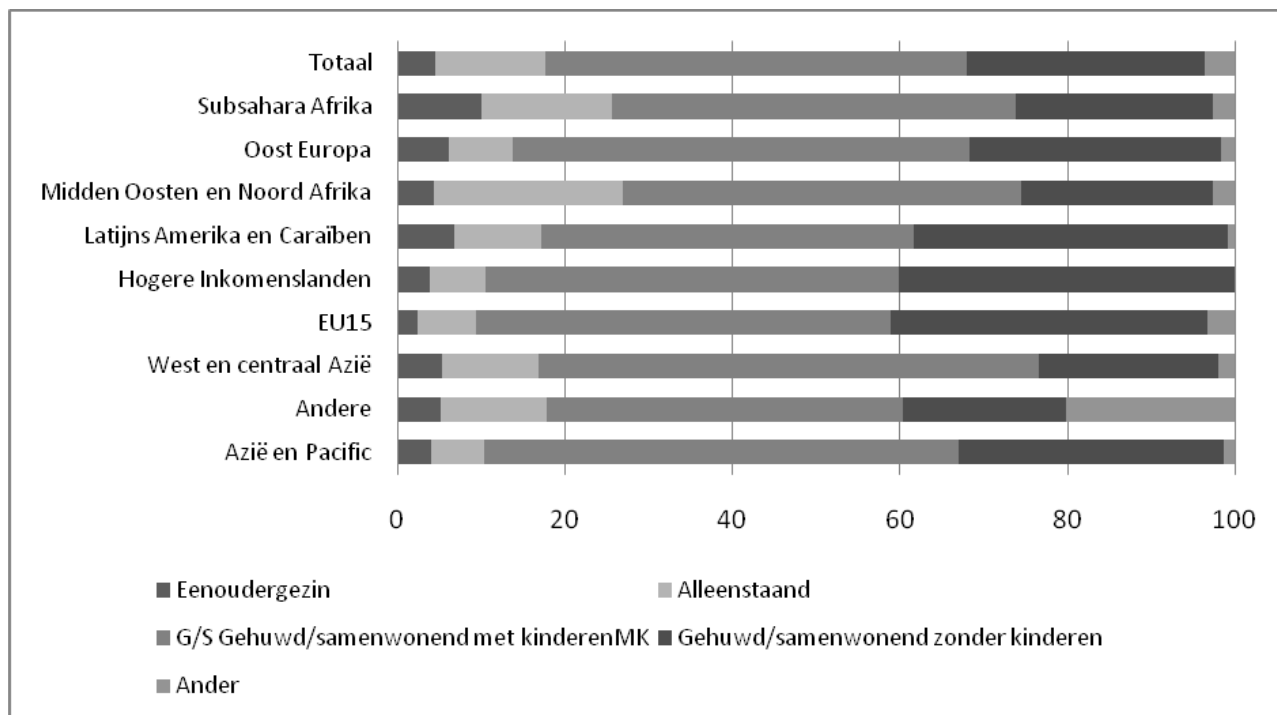
Het migratiedebat is onlosmakelijk verbonden met het integratiedebat. Hoewel migratie gemakkelijk in cijfers uitgedrukt kan worden, ligt dit moeilijker bij de meting van integratie. In onze analyse vertrekken we vanuit de gezinssituatie van de betrokkenen. We kunnen er namelijk vanuit gaan dat deze een belangrijke rol speelt in de keuzes die genomen worden, maar ook in de beperkingen in de toegang tot andere domeinen van de samenleving. Figuur 12 beschrijft de situatie van de huishoudtypes waartoe de gezinsherenigers behoren. We zien hier dat de helft van de volgmigranten (al dan niet gehuwd) samenwonen met een partner en kinderen. Zo'n 43% van de volgmigranten zijn gehuwd en hebben kinderen, 7% wonen ongehuwd samen met hun partner en kinderen. Een op vijf is gehuwd zonder kinderen.

Figuur 12: Verdeling van de volgmigranten naar huishoudtype waartoe de betrokkene behoort (n=9298)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

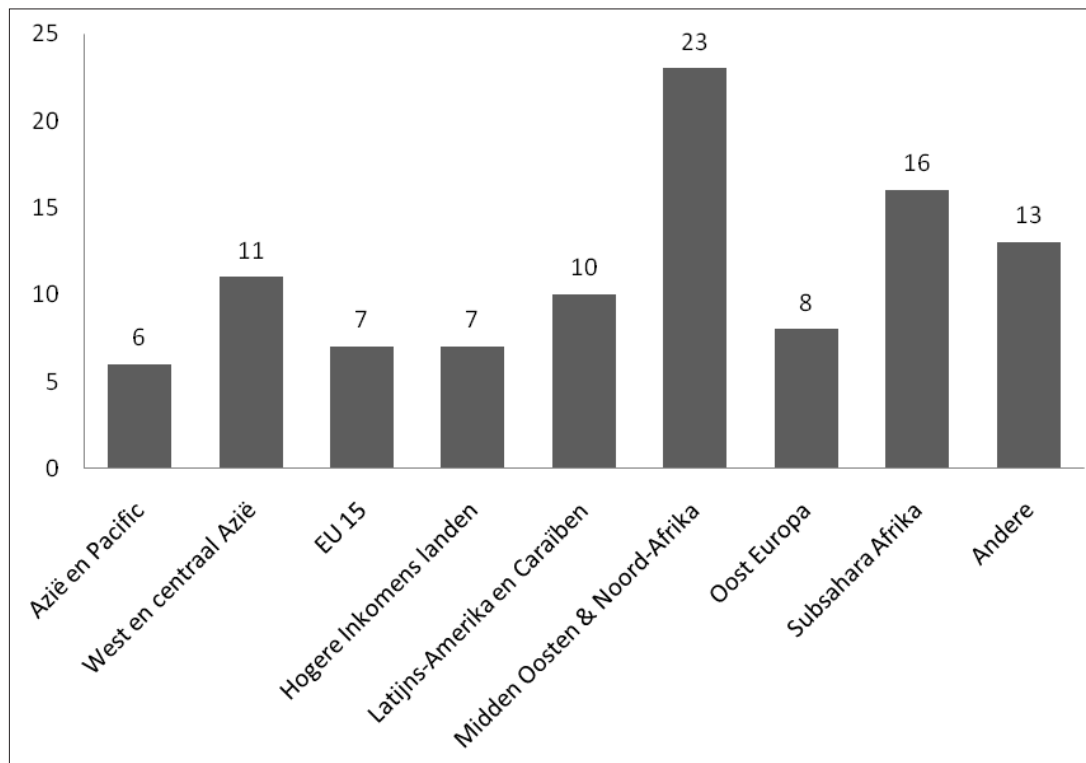
Het percentage gehuwd/samenwonend met kinderen ligt in alle clusters hoog, in lijn met het globale percentage, met een piek bij de nationaliteitscluster West en Centraal Azië en op de tweede plaats Azië en de Pacific. Het percentage gehuwd/samenwonend zonder kinderen ligt het hoogst voor de personen afkomstig uit de Hogere Inkomlanden, gevolgd door de clusters Europa 15 en Latijns-Amerika en de Caraïben.

Figuur 13: Verdeling van de volmigranten naar huishoudtype per nationaliteitscluster (n=9298)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

Opvallend is het hoge percentage alleenstaanden¹¹ (13%). Samen met de groep eenoudergezinnen (5%) zijn dit personen die als volmigrant naar ons land zijn gekomen en intussen gescheiden zijn (of niet gehuwde koppels die uiteen gegaan zijn). Bijna een op vijf van de volmigranten uit onze steekproef leeft niet meer samen met de partner waarvoor ze naar ons land gekomen zijn en dit binnen ongeveer vijf jaar na aankomst. Hieronder bekijken we het profiel van de groep alleenstaanden. Figuur 14 toont het aandeel alleenstaanden binnen elke landencluster. Hieruit blijkt dat meer dan een vijfde van de volmigranten uit de regio Midden-Oosten & Noord-Afrika alleenstaande is. Op de tweede plaats, maar opmerkelijk lager is het percentage alleenstaanden uit de regio Subsahara Afrika, hoewel in deze cluster het aandeel eenoudergezinnen dan weer hoger ligt. In de meeste andere landenclusters bedraagt het percentage 10% of minder.

¹¹ Personen die geen kinderen hebben of van wie de kinderen na scheiding aan de andere partner zijn toegewezen.

Figuur 14: Percentage alleenstaanden binnen elke nationaliteitscluster (n=9298)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

Een op drie van de alleenstaanden is tussen 30-34 jaar. Zo'n 80% is jonger dan 40 jaar. Het aandeel alleenstaanden binnen de andere leeftijdscategorie varieert weinig en schommelt tussen 11-16%, met uitzondering van de categorieën 15-19 jaar (4%), 20-24 (9%) en de 55-59 jarigen.

Uit onderzoek over echtscheiding in Vlaanderen (Corijn & Lodewijckx, 2009) blijkt dat tien jaar na het huwelijk 22% van de Marokkaanse mannen gescheiden is en dat dit cijfer hoger ligt dan bij de Turkse en Belgische mannen (12%). Tien jaar na het huwelijk is 17% van de Marokkaanse vrouwen gescheiden. Bij de Belgische vrouwen ligt dit aandeel lager (12%); bij de Turkse vrouwen ligt het nog lager (7%).

We zouden kunnen verwachten dat aangezien het aandeel vrouwen in het algemeen hoger is dan dat van de mannen, dit ook het geval zal zijn binnen elk type huishouden. Tabel 8 toont echter een meer genuanceerd beeld. Er is duidelijk een ondervertegenwoordiging van het aandeel mannen in het type eenoudergezin (23%) en een oververtegenwoordiging van hen bij de alleenstaanden (68%). Zoals hoger al genoteerd, zien we de tendens dat wanneer een koppel uiteengaait, de vrouw het hoederecht over de kinderen toegewezen krijgt. Ook indien zij als huwelijksmigrant naar ons land is gekomen worden de kinderen eerder aan de vrouw toegewezen dan aan de mannelijke partner die hier resident is.

Tabel 8: Aandeel mannen binnen elk huishoudtype (n=9298)

Huishoudtype	Percentage
Eenoudergezin	23
Alleenstaanden	68
Gehuwd/Samenwonend met kinderen	42
Gehuwd/Samenwonend zonder kinderen	53
Overige	27

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

2.4 Economisch profiel van volgmigranten en hun partners

- De **helft** (49%) van de volgmigranten is **niet aanwezig op de arbeidsmarkt**.
- **Positieve evolutie: daling** van het aantal volgmigranten dat niet aanwezig is op de arbeidsmarkt **ten opzichte van 2001** en dit zowel bij mannen als vrouwen.
- Een op drie volgmigranten werkt in **loondienst**.
- **Vrouwelijke volgmigranten** in loondienst zijn vooral in de sectoren **Overheid, Zorg en Onderwijs** tewerkgesteld.
- **Mannelijke volgmigranten** in loondienst werken vooral in **Hout en Bouw**.
- De **helft** (49%) van de **residenten** (partners van de volgmigranten) werkt **in loondienst**.
- **Bijna een kwart van de residenten** is **werkzoekend**, maar dit percentage ligt hoger voor residenten met een volgmigrant uit West en Centraal Azië of uit het Midden Oosten & Noord-Afrika.
- **Iets meer dan een op tien residenten** (14%) is niet aanwezig op de arbeidsmarkt

2.4.1 Toegang tot de arbeidsmarkt

Onderzoek over de arbeidsmarktpositie van huwelijksmigranten geeft aan dat 75% van de vrouwelijke huwelijksmigranten die in 2000 aankwamen, een jaar na aankomst niet aanwezig waren op de arbeidsmarkt, bij de mannen lag dit percentage op 44% (Heyse e.a., 2006). Over het opleidingsniveau zijn echter geen statistieken bekend.

Onderstaande tabel geeft de verdeling van de volgmigranten weer al naargelang hun positie op de arbeidsmarkt. Hieruit blijkt dat quasi de helft niet aanwezig is op de arbeidsmarkt (positie 'Andere'), een derde is in loondienst, 6% is werkzoekend. De toegang tot de arbeidsmarkt is in zekere zin onduidelijk. Het hoge percentage personen niet aanwezig op de arbeidsmarkt kan gedeeltelijk verklaard worden door hun recente aankomst in België waardoor ze misschien nog geen officiële stappen tot de arbeidsmarkt kunnen ondernemen of ondernomen hebben. Vermoedelijk gaat het vooral om (jonge) vrouwen die omwille van (recent) moederschap thuis blijven (zie ook Heyse e.a., 2006). Verder onderzoek over de (arbeids)trajecten van deze personen, even-

tuele stappen die ze ondernomen hebben, belemmeringen, enzovoort, is echter nodig. Deze gegevens kunnen ook leiden tot een betere toeleiding naar de arbeidsmarkt.

Tabel 9: Verdeling van de volgmigranten naar positie op de arbeidsmarkt, 2000-2003 & 2005 (n=9298)

Positie op de arbeidsmarkt	Aantal	Percentage
Andere ¹²	4594	49
Gepensioneerd	46	<1
Werkzoekend	580	6
Loondienst	2999	32
Zelfstandige	490	5
Onbekend	589	6
Totaal	9298	100

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

Een vergelijking van de positie op de arbeidsmarkt tussen mannen en vrouwen leert dat bijna de helft van de mannen (48%) en een kwart van de vrouwen (25%) in loondienst is. Bij de mannen is 9% werkzoekend tegenover 5% bij de vrouwen. De meerderheid van de vrouwen (65%) is niet aanwezig op de arbeidsmarkt en bevindt zich in de categorie 'andere', tegenover 33% van de mannen. De hogere graad van inactiviteit op de arbeidsmarkt bij vrouwen wordt in eerder onderzoek uitgelegd aan de hand van de motivatie van de betrokkenen. Studies van Geets (2006) en Timmerman e.a. (2000) stellen vast dat voor Marokkaanse vrouwelijke huwelijksmigranten tewerkstelling minder dwingend is dan voor hun mannelijke tegenhangers. Vrouwen wensen veelal de zorg voor hun kinderen liever niet uit te besteden, maar ook hun partners verkiezen dat hun vrouw thuis blijft (Geets, 2006, Timmerman e.a., 2000). Toch merken de auteurs op dat wanneer deze vrouwen toch hun toegang tot de arbeidsmarkt vinden, dit zowel door henzelf als door de partners positief onthaald wordt. Naast financiële aspecten speelt ook de actieve deelname aan de samenleving een rol. Uit onderzoek van Yalcin e.a. (2006) komt naar voren dat voor potentiële huwelijksmigranten economische drijfveren, naast andere motieven, een rol spelen bij de beslissing tot een migratiehuwelijk.

Het percentage 'afwezig op de arbeidsmarkt' in de huidige steekproef ligt lager dan de bevindingen uit het onderzoek 'Liefde kent geen grenzen' (2006) waar 75% van de vrouwen uit de cohorte 2000, in 2001 niet op de arbeidsmarkt aanwezig was. Bij de mannen lag dit percentage op 45% (Heyse e.a., 2006). Deze evolutie wijst op verschuivingen in de positie op de arbeidsmarkt van volgmigranten sinds 2001 (cohorte geregistreerd in KSZ in 2000). Ook bij de categorie 'zelfstandigen' zien we wijzigingen. Het percentage mannen in het statuut van zelfstandige is gestegen van 4% voor de cohorte 2000 tot 8% (arbeidsmarktsituatie eind 2005 voor de cohorte 2000-2003 & 2005), het percentage vrouwen die geregistreerd staan onder het statuut van 'zelfstandige' is gestegen van 1% naar 4% (arbeidsmarktsituatie eind 2005 voor de cohorte 2000-2003 & 2005). We stellen met andere woorden een positieve evolutie vast. Verder onderzoek naar de loopbaantrajecten van volgmigranten (en hun partners, zie 2.4) is zeker aangewezen.

¹² Niet actief op de arbeidsmarkt, ook niet geregistreerd als werkzoekende.

Deze positieve evolutie dient echter genuanceerd wanneer we kijken naar de situatie per regio van herkomst. Zowel bij volgmigranten uit West en Centraal Azië als uit het Midden Oosten & Noord-Afrika ligt het percentage vrouwen inactief op de arbeidsmarkt met telkens ongeveer 75% hoger dan het voornoemde percentage van 65%, bij de mannen ligt dit percentage op ongeveer 25%, lager dan het percentage bij alle mannelijke volgmigranten (33%). Het percentage werkzoekenden ligt bij de mannen uit deze regio's dan weer hoger (respectievelijk 11% en 13%) dan het percentage voor alle mannelijke volgmigranten (9%). Ook onder mannen uit Oost-Europa zien we een hoger werkloosheidspercentage (12%). Met een op drie vrouwen uit de regio's Oost-Europa en Subsahara Afrika in loondienst, liggen deze percentages voor deze regio's hoger dan het percentage vrouwelijke volgmigranten in loondienst voor alle nationaliteiten (25%).

Tabel 10 toont aan dat er geen noemenswaardig verschil is in de positie op de arbeidsmarkt tussen gezinsherenigers woonachtig in Brussel, Wallonië en Vlaanderen.

Tabel 10 : Verdeling van de positie van volgmigranten op de arbeidsmarkt naar regio van vestiging, 2000-2003 & 2005 (n=9298)

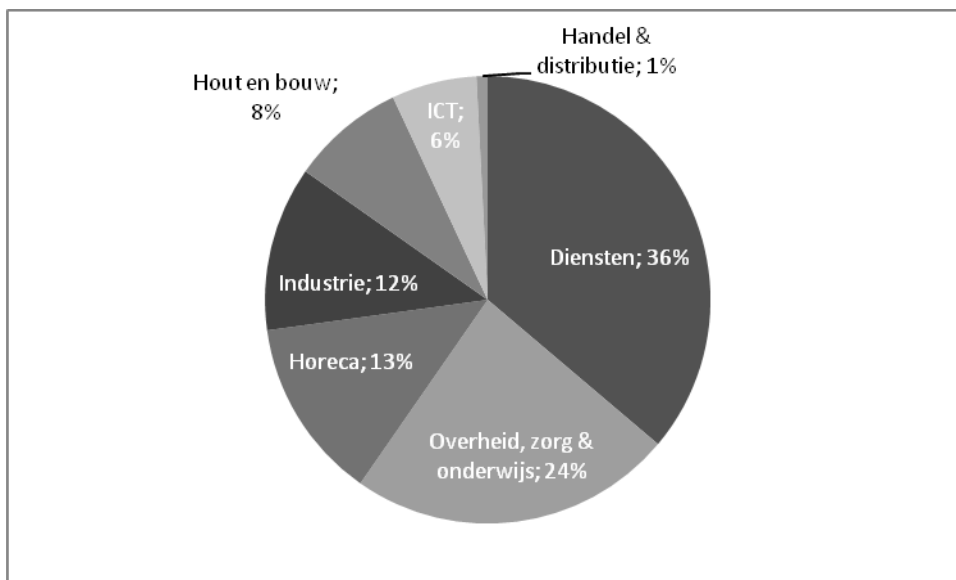
	Brussel	Wallonië	Vlaanderen
loondienst	34	31	37
zelfstandige	5	6	6
werkzoekend	7	7	6
gepensioneerd	<1	1	<1
ander	53	55	50
Totaal	100	100	100

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

2.4.2 Sectoren van tewerkstelling voor de personen in loondienst

Vorige paragraaf gaf een overzicht van de aanwezigheid van volgmigranten en hun partners op de arbeidsmarkt. Hieronder buigen we ons over de sectoren van tewerkstelling voor de volgmigranten die in loondienst geregistreerd staan. Iets meer dan een derde van de personen in loondienst werken in de 'Dienstensector', op de tweede plaats komt de tewerkstelling bij 'Overheid, zorg & onderwijs' met 24%, nadien volgen (Horeca (13%), 'Industrie' (12%), 'Hout & bouw' (8%) en 'ICT' (6%). Het aandeel volgmigranten tewerkgesteld in 'Handel & distributie' is met 1% verwaarloosbaar. Deze cijfers liggen voor de meeste sectoren in dezelfde lijn als de cijfers van 2001 voor de cohorte aangekomen in 2000 (Heyse e.a., 2006), waar ook 36% tewerkgesteld was in de dienstensector, 12% in de horeca en 8% in 'Hout & bouw'. Enkel de sectoren 'Overheid, zorg, onderwijs, gezondheid en verenigingen' (in het huidige bestand gegroepeerd) wijzen op een verschil. Eind 2005 was 24% van de cohorte 2000-2003 & 2005 in een van deze sectoren tewerkgesteld, tegenover 10% in 2001 (cohorte geregistreerd in 2000) (Heyse e.a., 2006).

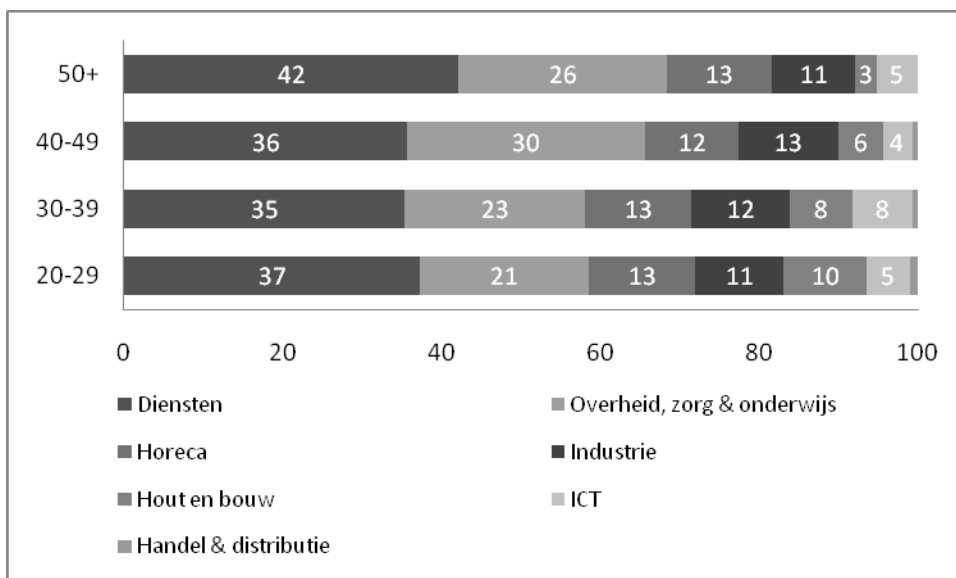
Figuur 15: Verdeling van de volmigranten per tewerkstellingssector eind 2005, percentage, 2000-2003 & 2005 (n=2575)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

Zoals figuur 16 illustreert, zet dit patroon van verdeling tussen de tewerkstellingssectoren zich door binnen de verschillende leeftijdsgroepen. Er zijn geen opmerkelijke verschillen tussen de leeftijdscategorieën in de sectoren van de tewerkstelling.

Figuur 16: Verdeling van de volmigranten naar tewerkstellingssector en leeftijdscategorie, percentages, 2000-2003 & 2005¹³ (n=2572)

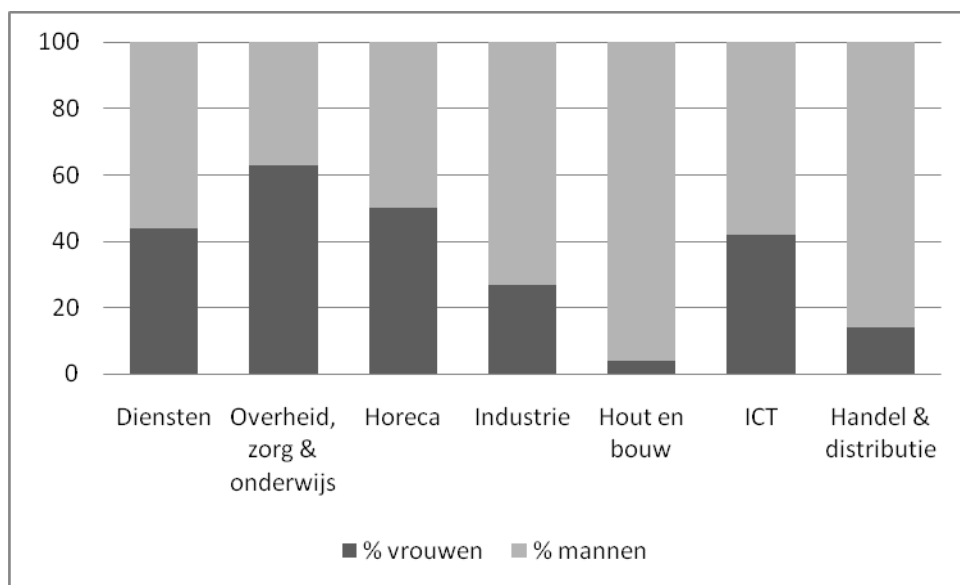

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

¹³ Omwille van het lage aantal (3), zijn de -20 jarigen hier niet opgenomen.

Bekijken we het aandeel mannen en vrouwen in elke sector van tewerkstelling (figuur 17), dan zien we dat 'Overheid, zorg & onderwijs' (meer dan 60% vrouwen) een overwegend vrouwelijke tewerkstelling kent. 'Horeca' (waar ongeveer een gelijke verdeling tussen mannen en vrouwen heerst), 'ICT' en 'Diensten' hebben, met telkens iets meer dan 40% vrouwen, een meer evenwichtige verdeling tussen de geslachten. 'Industrie', 'Hout en Bouw' en 'Handel en Distributie' zijn hoofdzakelijk mannelijke sectoren.

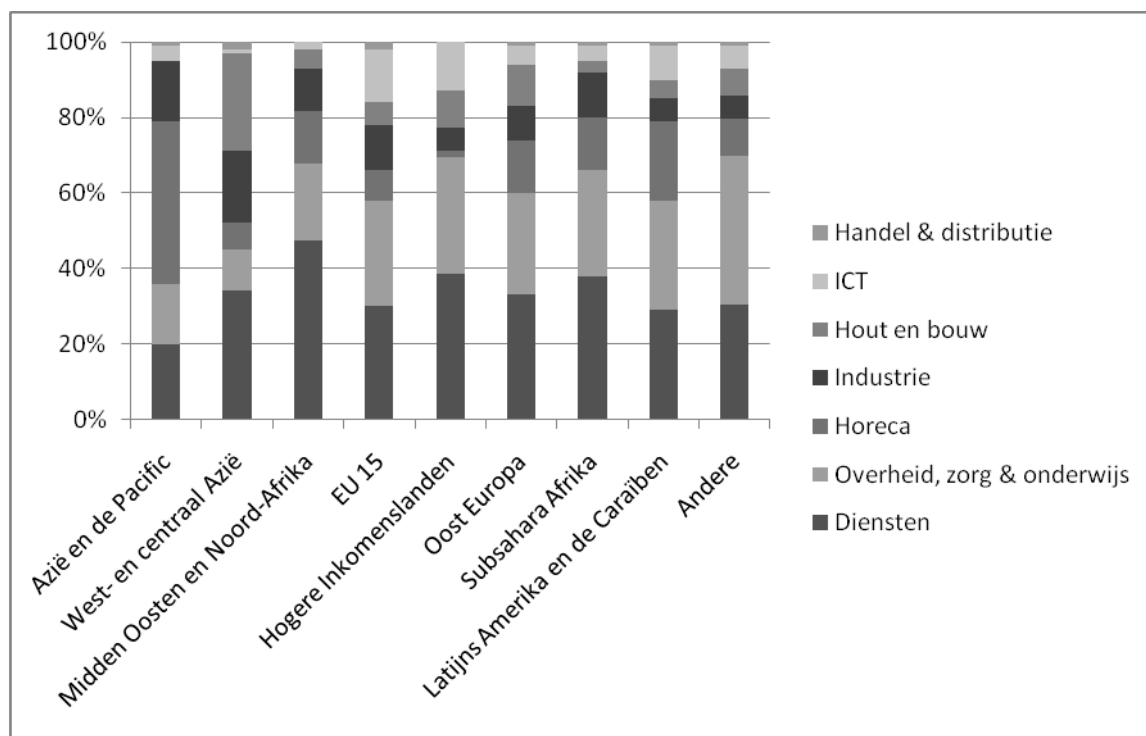
Figuur 17: Aandeel vrouwen/mannen in elke tewerkstellingssector, 2000-2003 & 2005 (n=2575)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

Onderstaande figuur (18) geeft een vergelijking tussen de nationaliteitsclusters van de spreiding van de volgmigranten over de verschillende sectoren. Ook hier stellen we variaties vast al naargelang de regio van herkomst. Personen uit de cluster West en Centraal Azië zijn vooral tewerkgesteld in de 'Dienstensector' en in 'Hout en bouw'. Dit komt overeen met de resultaten uit eerder onderzoek (Heyse e.a., 2006; Martens e.a., 2005; Verhoeven, 2000). Personen uit de cluster Midden-Oosten en Noord-Afrika zijn hoofdzakelijk in de dienstensector te vinden en op de tweede plaats, maar in veel mindere mate bij 'Overheid, zorg & onderwijs'. In de cluster 'Azië en de Pacific' zien we dan weer een sterke vertegenwoordiging in de horeca, met daarnaast een evenwichtige spreiding tussen de sectoren 'Diensten', 'Overheid, zorg & onderwijs' en 'Industrie'. Zowel de regio 'Europa 15' als de hoge inkomenslanden hebben een grotere vertegenwoordiging van volgmigranten in de ICT sector in vergelijking met de andere nationaliteitsclusters. Bij de cluster 'Latijns Amerika en de Carïben' zien we dat meer dan de helft van de personen in loondienst tewerkgesteld zijn in de sectoren 'Diensten' of 'Overheid, zorg & onderwijs' (telkens ongeveer 25%), ongeveer een op vijf werkt in de horeca.

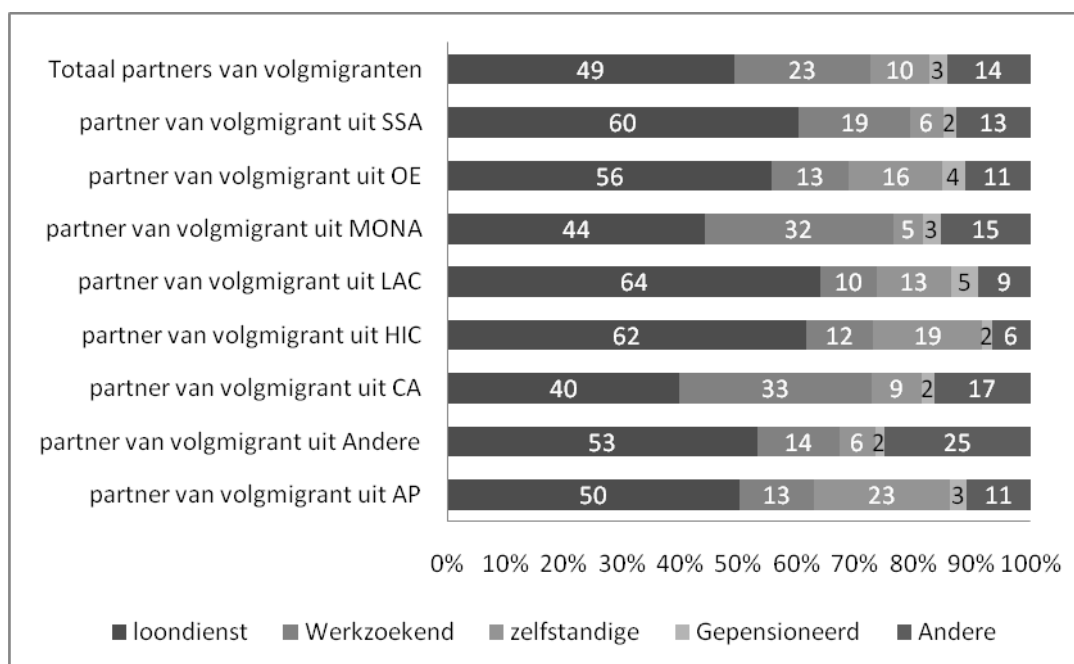
Figuur 18 : Verdeling van de volgmigranten volgens tewerkstellingssector en nationaliteitscluster, 2000-2003 & 2005 (n=2575)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

2.5 Positie op de arbeidsmarkt van residenten, partners van volgmigranten

Figuur 19: Verdeling van de partners van volgmigranten naar positie op de arbeidsmarkt en regio van herkomst van de volgmigrant, 2000-2003 & 2005, Percentages (n=5083)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ

Zo goed als de helft van de residenten met een partner uit het buitenland (49%) werkt in loondienst, net geen kwart (23%) is werkzoekend, 10% is zelfstandige, 3% is gepensioneerd en 14% is niet aanwezig op de arbeidsmarkt. Deze gegevens komen overeen met de resultaten van Heyse e.a. (2006), ook uit die studie blijkt dat de helft van de partners van de volgmigranten in loondienst is, wel merken we een stijging van het aantal werkzoekenden ten opzichte van het onderzoek van Heyse e.a. Onze gegevens wijzen op 23% werkzoekenden eind 2005, de gegevens voor 2001 wijzen op een percentage van 20% (Heyse e.a., 2006).

Op basis van deze gegevens kunnen we echter geen uitspraken leveren over de evolutie van de situatie van de partners van volgmigranten. Het zou namelijk kunnen dat de arbeidsmarktpositie een invloed heeft op de partnerkeuze, waardoor personen die een minder gunstige arbeidsmarktpositie hebben eerder voor een partner uit het buitenland kiezen, resulterend in een verhoging van het aandeel partners met een minder gunstige arbeidsmarktpositie in het bestand. Uit eerder onderzoek naar partnerkeuze van personen van de tweede generatie van Turkse en Marokkaanse herkomst blijkt dat de motivatie voor een partner uit het herkomstland wordt gevoed door ontevredenheid (Yalcin e.a., 2006; Lodewyckx e.a., 2006), een minder gunstige positie op de arbeidsmarkt kan hiervan aan de basis liggen.

Maken we een verdeling van de residenten naar regio van herkomst van de volgmigrant, dan zien we dat meer dan 60% van de residenten in relatie met een volgmigrant uit Subsahara Afrika, Latijns Amerika en de Cariben en de hogere inkomenslanden in loondienst werken. Opmerkelijk is het hoge percentage werkzoekenden bij residenten samenwonend (of gehuwd) met een volgmigrant uit West & Centraal Azië (33%) en het Midden

Oosten & Noord-Afrika (32%), een observatie in de lijn van het onderzoek van Heyse e.a. (2006). Het aandeel in loondienst ligt bij deze groep residenten (respectievelijk 40% en 44%) ook lager dan het percentage op het totaal van de residenten (49%). Het algemene werkloosheidspercentage van 2000 bedroeg 9%, voor de buitenlanders bedroeg het werkloosheidspercentage toen 22% (ADWA, 2006; Heyse e.a. 2006). Een op drie personen van Marokkaanse en Turkse herkomst was in dat jaar werkzoekend (Vertommen, Martens & Ouali, 2006, Heyse e.a., 2006). Bij de residenten die gehuwd (of samenwonend) zijn met een volgmigrant uit Azië en de Pacific zien we een hoog percentage zelfstandigen (23% tegenover 10% op het totaal van de partners), het percentage zelfstandigen bij residenten met een partner uit de hogere inkomenslanden ligt met 19%, ook beduidend hoger dan het percentage voor alle nationaliteiten samen.

2.6 Samengevat

Zoals eerder al in de methodologie aangegeven, vormen beide databestanden gebruikt voor bovenstaande analyses elk slechts een deel van de puzzel. Zo zien we dat een belangrijk deel van de gezinsherenigingen met EU burgers in ons land gevormd wordt met een persoon uit een van de vijftien (15) lidstaten die de Europese Unie in 1995 telde.

De meeste volgmigranten wonen in gezinsverband (al dan niet gehuwd en al dan niet met kinderen). Een meer gedetailleerd beeld per nationaliteitscluster leert dat de groep alleenstaanden hoger ligt in de regio Midden Oosten & Noord-Afrika (iets meer dan één op vijf) dan in de andere regio's, waar telkens ongeveer een op tien volgmigranten alleenstaande is.

Hoewel nog steeds de helft van de volgmigranten niet aanwezig is op de arbeidsmarkt, zien we toch een daling ten opzicht van 2001. Verder stellen we vast dat een derde in loondienst werkt, van hun partners werkt de helft in loondienst. Bijna een kwart van de residenten is werkzoekend, maar we zien enige variatie tussen de regio's van herkomst van de volgmigrant met wie ze herenigd zijn. Voor de personen in loondienst wijzen de cijfers op 'Overheid, zorg en onderwijs' als belangrijke sectoren voor tewerkstelling van vrouwen, 'Hout en bouw' voor de mannen.

BESLUIT

Het stijgend aantal immigranten die in het kader van gezinshereniging naar ons land komen en ook de **toenemende diversiteit binnen deze vorm van migratie** hebben het thema van gezinshereniging de laatste jaren steeds hoger op de politieke en academische agenda geplaatst. Op zich is gezinshereniging naar ons land echter geen nieuw fenomeen, al enkele decennia geleden brachten de (in hoofdzaak mannelijke) arbeidsmigranten hun echtgenoten en kinderen naar ons land met het oog op de verderzetting van hun in het land van herkomst begonnen gezinsleven (bijna 75% van de Turkse arbeidsmigranten was al gehuwd voor het tijdstip van migratie naar België (Reniers, 1999). Lievens (1997) onderscheidt deze migratiegolf van gezinsherenigers (vrouwen en kinderen die respectievelijk hun man en vader verwoegen) als de tweede migratiegolf. Na de arbeidsmigratiestop van 1974, werd gezinshereniging al snel de meest omvangrijke vorm van legale migratie naar België.

De laatste jaren werden verschillende (kwalitatieve en kwantitatieve) studies naar gezinshereniging en vooral huwelijksmigratie, uitgevoerd. Het opvolgen in de tijd van deze trend en hiermee gepaard gaande maatschappelijke integratie van volgmigranten vergt een regelmatige bestudering van geactualiseerde cijfergegevens. Desondanks ondervindt het onderzoek ernstige hinder omwille van het **gebrek aan rechtstreeks beschikbare gegevens over 'gezinshereniging'**. De meeste studies baseren zich daarom op administratieve databanken, zoals het rijksregister, KSZ of gegevens over visa en verblijfsvergunningen, die elk een interessante benadering van het fenomeen kunnen aanleveren, maar ook elk wegens specifieke beperkingen (zie hoger) slechts een deel van het plaatje schetsen.

Met dit rapport werd een analyse van recente cijfers over gezinshereniging en de tewerkstelling van volgmigranten in ons land beoogd en dit aan de hand van verschillende administratieve bronnen zoals gegevens over de verblijfsvergunningen uitgereikt omwille van gezinshereniging en *Datawarehouse Arbeidsmarkt* van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Martiniello e.a., 2010).

Uit de gegevens over de verblijfsvergunningen blijkt dat de **meeste aanvragen uit Marokko en Turkije komen, nadien volgen DRC en India**. Over het algemeen zien we dat de **meeste verblijfsvergunningen** afgeleverd worden **voor een partner**, met andere woorden in het kader van **huwelijksmigratie**. Het aantal verblijfsvergunningen voor kinderen is eerder beperkt. Deze gegevens geven echter **geen totaalbeeld van de jaarlijkse instroom in het kader van gezinshereniging**. Voor personen uit andere lidstaten van de Europese Unie geldt geen visumplicht en hen wordt dus geen verblijfsvergunning uitgereikt.

Uit een steekproef uit de *Datawarehouse Arbeidsmarkt* van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Martiniello e.a., 2010) blijkt dat inderdaad een **belangrijk deel van de gezinsherenigingen met EU burgers in ons land** gevormd worden **met een persoon uit een van de vijftien (15) lidstaten die de Europese Unie in 1995 telde**. Deze groep volgmigranten komt op de tweede plaats, na volgmigranten uit de regio van het Midden Oosten & Noord-Afrika. Momenteel vormen volgmigranten uit Oost-Europa de derde grootste groep. Alle nationaliteiten samengenomen zien we een jaarlijkse stijging.

Onder meer omwille van de verschuiving van arbeidsmigratie naar volgmigratie als meest omvangrijke vorm van legale migratie naar ons land, is er in de loop der jaren een **vervrouwelijking van migratie** opgetreden. **Vooral migratie uit bepaalde regio's, zoals Azië en de Pacific en Oost-Europa** zijn in hoofdzaak een **vrouwelijke aangelegenheid**. Binnen deze trend zien we echter wel een **vermannelijking van de volgmigratie, vooral vanuit** het Midden Oosten & Noord-Afrika en West en Centraal Azië, met andere woorden vooral vanuit **Turkije en Marokko**. De grotere groep mannelijke volgmigranten vanuit deze regio's kan verklaard worden vanuit de huwelijksdynamiek bij tweede generatie vrouwen van Turkse en Marokkaanse herkomst, die zoals hun mannelijke tegenhangers in vele gevallen een huwelijk met een partner uit het land van herkomst aangaan. De meerderheid van de volgmigranten is jonger dan 40 jaar (77%), maar aan de hand van bevolkingspiramides ontdekken we een meer genuanceerd leeftijds patroon dat varieert al naargelang de regio van herkomst en het geslacht.

Op basis van de gegevens uit de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid werd ook een schets gemaakt van het socio-economische profiel van volgmigranten en dat van hun partners, de residenten. Wat de gezinssamenstelling betreft zien we dat de **meerderheid van de volgmigranten leeft in een gezin** (al dan niet met kinderen), meestal als echtgeno(o)t(e), in een aantal gevallen staat de volgmigrant ook als gezinshoofd geregistreerd. We stellen wel een opmerkelijk **hoog percentage alleenstaanden/eenoudergezinnen** vast, voornamelijk **binnen de cluster Midden Oosten & Noord-Afrika**.

Een analyse van de positie op de arbeidsmarkt van mannelijke en vrouwelijke volgmigranten reveleert aanzienlijke verschillen tussen beiden. In totaal is zowat de helft van de volgmigranten uit de steekproef niet aanwezig op de arbeidsmarkt. Het grote aantal afwezigen is vooral te verklaren vanuit de **afwezigheid van de vrouwelijke volgmigranten op de arbeidsmarkt** (65% tegenover een derde bij de mannen). Een derde van de volgmigranten is in loondienst (bijna de helft van de mannen en een kwart van de vrouwen) Ongeveer 6% is werkzoekend, hier is het verschil tussen mannen en vrouwen kleiner met 9% van de mannen tegenover 5% bij de vrouwen. Voor wie in loondienst werkt zijn vooral de arbeidsplaatsen in de 'Dienstensector' en de 'Overheid, zorg & onderwijs' populair. Beperkte variaties tussen mannen en vrouwen en tussen regio's van herkomst zijn waarneembaar. We noteren wel een **licht positieve evolutie in de arbeidsmarktpositie van volgmigranten**.

Tot slot stellen we grote **verschillen in de arbeidsmarktpositie van de residenten** (lees partners van de volgmigranten) vast **al naargelang de regio van herkomst van de volgmigranten**. Deze zijn vooral te verklaren vanuit de **hoge werkloosheidsgraad** (ongeveer 30% tegenover een kwart van de totale groep residenten in de steekproef) **bij residenten die een partner kiezen uit de regio Midden Oosten & Noord-Afrika of West en Centraal Azië**.

REFERENTIES

- Algemene Directie Werkgelegenheid en Arbeidsmarkt (2006) De Immigratie in België: aantallen, stromen en arbeidsmarkt. Rapport 2006 aan het SOPEMI (OESO)
- Caestecker, F. (2005). *Huwelijksmigratie, een zaak van de overheid?* Leuven: Acco.
- Corijn, M. & Lodewijckx, E. (2009). *Echtscheiding en leefvorm na echtscheiding in het Vlaamse Gewest: verschillen naar herkomst. Een analyse op basis van Rijksregistergegevens voor volwassenen en kinderen.* Brussel: SVR-Rapport 4.
- Geets J., Pauwels F., Lambert M., Timmerman C. (2006). *Nieuwe migranten en de arbeidsmarkt.* Antwerpen/Leuven: UA/KUL (VIONA).
- Heyse P., Pauwels F., Wets J., Timmerman C., Perrin N., *Liefde kent geen grenzen: een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van huwelijksmigratie vanuit Marokko, Turkije, Oost Europa en Zuid-Oost Azië, s.l.: OASeS, 2006, 275 p., Rapport in opdracht van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding*
- Lodewyckx I., Marynissen R., Geets J. & Timmerman C. (eds.) (2006). *Aspecten van Marokkaanse huwelijksmigratie en Marokkaans familierecht.* Antwerpen: Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 41-58.
- Martens A., Ouali N., van de Maele M., Vertommen S., Dryon Ph. en Verhoeven H. (2005), *Etnische discriminatie op de arbeidsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: onderzoek in het kader van het Sociaal Pact voor de Werkgelegenheid van de Brusselaars (Ethnic discrimination on the labour market in the Brussels Capital Region: research on the framework of the Social Pact for Employment of the Brussels Population), Brussel/Leuven: ULB/K.U.Leuven.*
- Martiniello M., Rea A., Timmerman C. & Wets J. (eds.) (2010). *Nouvelles migrations et nouveaux migrants en Belgique – Nieuwe Migraties en Nieuwe migranten in België.* Gent: Academia Press.
- Timmerman, C, Lodewyckx, I, Wets, J. *Marriage at the Intersection between Tradition and Globalization. Turkish Marriage Migration between Emirdag and Belgium from 1989 on* (2009). *History of the Family*, 232 – 244.
- Timmerman, C. (2006). *Gender Dynamics in the context of Turkish marriage migration: the case of Belgium.* *Journal of Turkish Studies*, 125-143.
- Timmerman, C. (2008), *'Marriage in a 'Culture of Migration'. Emirdag Marrying into Flanders, European Review, Vol. 16, No. 4, 585–594*
- Verhoeven H. (2000), *De vreemde eend in de bijt: arbeidsmarkt en diversiteit (The stranger in our midst: labour market and diversity), Leuven: Steunpunt WAV.*
- Vertommen S., Martens A. en Ouali N., *Topography of the Belgian Labour Market: employment, Gender Age and origin, Koning Boudewijnstichting.*
- Yalçın, H., Lodewyckx I., Marynissen R., Caudenberg R. & Timmerman C. (2006). *Verliefd, verloofd.... gemigreerd. Een onderzoek naar Turkse huwelijksmigratie in Vlaanderen.* Antwerpen: Steunpunt Gelijkekansenbeleid.

www.kbs-frb.be

Meer info over onze projecten,
evenementen en publicaties vindt u op
www.kbs-frb.be.

Een e-news houdt u op de hoogte.
Met vragen kunt u terecht op
info@kbs-frb.be of 070-233 728

Koning Boudewijnstichting,
Brederodestraat 21, B-1000 Brussel
02-511 18 40,
fax 02-511 52 21

Giften vanaf 30 euro
zijn fiscaal aftrekbaar.
000-0000004-04
IBAN BE10 0000 0000 0404
BIC BPOTBEB1

De Koning Boudewijnstichting is een onafhankelijke en pluralistische stichting in dienst van de samenleving. We willen op een duurzame manier bijdragen tot meer rechtvaardigheid, democratie en respect voor diversiteit. De Stichting steunt jaarlijks zo'n 2.000 organisaties en individuen die zich engageren voor een betere samenleving. Onze actiedomeinen de komende jaren zijn: armoede & sociale rechtvaardigheid, gezondheid, democratie in België, democratie in de Balkan, erfgoed, filantropie, migratie, ontwikkeling, leiderschap, lokaal engagement, partnerschap of uitzonderlijke ondersteuning. De Stichting werd opgericht in 1976 toen Koning Boudewijn 25 jaar koning was.

In 2010 werkt de Stichting met een budget van 30 miljoen euro. Naast ons eigen kapitaal en de belangrijke dotatie van de Nationale Loterij, zijn er de Fondsen van individuen, verenigingen en bedrijven. De Koning Boudewijnstichting ontvangt ook giften en legaten.

De Raad van Bestuur van de Koning Boudewijnstichting tekent de krachtlijnen uit en zorgt voor een transparant beleid. Voor de realisatie doet ze een beroep op een 50-tal medewerkers. De Stichting werkt vanuit Brussel en is actief op Belgisch, Europees en internationaal niveau. In België heeft de Stichting zowel lokale, regionale als federale projecten lopen.

Om onze doelstelling te realiseren, combineren we verschillende werkmethodes. We steunen projecten van derden of lanceren eigen acties, bieden een forum voor debat en reflectie, en stimuleren filantropie. De resultaten van onze projecten en acties worden verspreid via diverse mediakanalen. De Koning Boudewijnstichting werkt samen met overheden, verenigingen, ngo's, onderzoekscentra, bedrijven en andere stichtingen. We hebben een strategisch samenwerkingsverband met het European Policy Centre, een denktank in Brussel.

